

2020

TØNDER
KOMMUNE

§16a Miljøgodkendelse af husdyrbrug
Ved Åen 11, 6270 Tønder

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	2
AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE	3
MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	4
A. OPLYSNINGER OM ANSØGER OG EJERFORHOLD	4
B. OPLYSNINGER OM HUSDYRBRUGET OG DET ANSØGTE	5
1) Indretning og drift af anlæg	5
2) Anlægsarbejder og bygningsmæssige ændringer	6
3) Forbindelse til andre husdyrbrug	7
4) Lokalisering og landskab	7
5) Ammoniak	9
6) Lugt	9
7) Øvrige emissioner og gener	10
8) Reststoffer, affald og ressourceforbrug	13
9) Bedste tilgængelige teknik (BAT) - Ammoniak	15
10) Eventuelle grænseoverskridende virkninger:	15
C. OPLYSNINGER OM IE-HUSDYRBRUGET	15
1) Foranstaltninger ved ophør	15
2) BAT energi, vand, management m.v.	15
3) Ikke-teknisk resumé af væsentlige alternativer til teknologi, teknik og foranstaltninger	16
4) Miljøledelse	16
D. OPLYSNINGER M.V. TIL MILJØKONSEKVENSRAPPORT	17
ØVRIGE RELEVANTE OPLYSNINGER	20
VILKÅR	21
BILAG	25
HØRINGER	26
KLAGEVEJLEDNING	27

INDLEDNING

Asger Petersen har den 12. april 2019 søgt om miljøgodkendelse på ejendommen Ved Åen 11, 6270 Tønder.

Godkendelsen bygger på oplysningerne i ansøgningen (skema nr. 210005) med tilhørende bilag.

Godkendelsen indeholder først en miljøteknisk beskrivelse og vurdering af ejendommen herunder afsnit der vedrører husdyrbrugets påvirkning af omgivelserne. Derefter er der et afsnit der indeholder et ikke-teknisk resume der beskriver konsekvenserne for mennesker og miljø. Til sidst er vilkårene for afgørelsen.

Der gives 6 års frist for udnyttelse af godkendelsen.

Historik

Ejendommen har en § 11 miljøgodkendelse fra 2014. På ejendommen er der tilladelse til 148.000 økologiske slagtekyllinger (63 dage), samt 100 stk. moderfår med Lam. Der er i 2015 givet et tillæg til miljøgodkendelsen fra 2014 til:

- Ændret placering af 3 nye kyllingestalde.
- Ændret udformning af kyllingestaldene (bredere og kortere)
- Ændret højde af kyllingestalde (6 m i kip i stedet for 5 m)

Miljøgodkendelse § 16a – 2019

Der ønskes mulighed for en mere fleksibel anvendelse af de nuværende anvendte eksisterende stalde til slagtekyllinger. Der ansøges ikke om nye stalde eller nye staldafsnit i nuværende driftsbygninger, men der søges om ny gyllebeholder på 873m². Den fremtidige drift ændres fra økologisk til konventionel.

AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE

Tønder Kommune meddeler 6. juli 2020 miljøgodkendelse til husdyrbruget på Ved Åen 11, 6270 Tønder med de stillede vilkår.

Godkendelsen er meddelt jf. § 16a i husdyrloven¹. Vurderinger og vilkårsfastsættelse er foretaget efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen² og husdyrgødningsbekendtgørelsen³.

Der godkendes følgende:

Produktionsareal:

5.040 m² produktionsareal kyllinger, konventionelle slagtekyllinger.

275 m² produktionsareal får og geder, dybstrøelse.

Gødningsareal

873 m² gødningsareal til flydende husdyrgødning.

121 m² gødningsareal til fast husdyrgødning.

Projekterede anlæg:

En ny gyllebeholder på 873 m²

Godkendelsen bygger på ansøgning nr. 210005 indsendt via husdyrgodkendelse.dk.

Det er Tønder Kommunes vurdering, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen. Herunder, at husdyrbruget kan drives på stedet under hensyn til omgivelserne, og ikke vil påvirke Natura 2000 områder væsentligt eller ødelægge plantearter, yngle- eller rasteområder for bilag IV arter.

Afgørelsen kan skriftligt påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet jf. vejledning sidst i godkendelsen.

Dorte Fabrin
Miljømedarbejder

Kvalitetssikring:
Per Hendriksen
Miljømedarbejder

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 520 af 01-05-2019 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

² Bekendtgørelse nr. 718 af 08-07-2019 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug.

³ Bekendtgørelse nr. 760 af 30-07-2018 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

MILJØTEKNI SK BESKRIVELSE OG VURDE- RING

A. OPLYSNINGER OM ANSØGER OG EJERFORHOLD

1) Bedriftsoplysninger:
Ved Åen 11, 6270 Tønder
Ejendomsnr.: 5500016768
CVR: 92993558
CHR: 50410

2) Kontaktoplysninger:
Asger Petersen
Ved Åen 11, 6270 Tønder
Mobil: 21698100
E-mail: asger@mail.dk

3) Ejer af ejendom:
Asger Petersen

4) Rådgiver:
Niels Provstgård, Søhøjlandets Regnskabskontor
Nørreskov Bakke 28, 8600 Silkeborg
Mobil: 21427446
E-mail: nep@shlrk.dk

5) Andre husdyrbrug der drives sammen med det ansøgte
Ingen.

B. OPLYSNINGER OM HUSDYRBRUGET OG DET ANSØGTE

1) Indretning og drift af anlæg

Stald og anlæg

Oplysninger om ejendommens indretning og drift fremgår af nedenstående figur og tabeller.

Figur 1: Placering af stalde og gødningsanlæg

Nr	Staldafsnit	Stald m ²	Produktionsareal og produktionstype
1	Slagtekyllingestald Nr. 1	1640	1640 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger
2	Starterstald nr. 2	550	550 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger
3	Slagtekyllingestald Nr. 3-1	959	950 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger
4	Fårestald nr. 4	275	275 m ² Får og geder. Dybstrøelse, 11 mdr. udegående
5	Slagtekyllingestald Nr. 3-2	959	950 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger
6	Slagtekyllingestald Nr. 3-3	959	950 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger

Tabel 1 - Staldanlæg i ansøgt drift

Nr	Staldafsnit	Stald m ²	Produktionsareal og produktionstype
1	Slagtekyllingestald Nr. 1	1640	1640 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger
2	Starterstald nr. 2	550	550 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger
3	Slagtekyllingestald Nr. 3-1	959	950 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger
4	Fårestald nr. 4	275	275 m ² Får og geder. Dybstrøelse, 11 mdr. udegående
5	Slagtekyllingestald Nr. 3-2	959	950 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger
6	Slagtekyllingestald Nr. 3-3	959	950 m ² Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger

Tabel 2 - Staldanlæg i nudrift

	Gødningsanlæg	Gødningstype	Gødningsareal
A	Gyllebeholder	flydende husdyrgødning	873 m ²

Tabel 3 - Gødningsanlæg i ansøgt drift

Gødningsopbevaring og -håndtering

Ansøger oplyser:

Der er ikke gødningsopbevaringsanlæg til fast gødning. Ved udmugning af dybstrøelse udbringes gødningen direkte eller lægges i markstak efter reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen. I fremtiden vil dybstrøelsen blive eksporteret til et biogasanlæg og returgyllen lagret i gyllebeholderen.

Tønder Kommune vurderer:

Vi vurderer, at de anvendte udbringningsteknikker og opbevaring af husdyrgødningen lever op til gældende regler på området.

Vi vurderer, at der med ansøgers redegørelse og de stillede vilkår er taget tilstrækkelig hensyn til omkringboende, så gødningshåndtering og -opbevaring ikke er til væsentlig gene for omgivelserne.

2) Anlægsarbejder og bygningsmæssige ændringer

Ansøger oplyser:

Den nye gyllebeholder opføres i neutral farve evt. med søssten. Overdækningen vil også blive i mørk farve for at passe til tag på de omkringliggende stalde. Beholderen bliver ca. 32 m i diameter og får en totalhøjde på 7,4 m. Beholderen placeres i terræn i henhold til undergrund, højden på elementerne er 4,2 m og med en frihøjde over terræn på 2,5 m, bliver den samlede højde på overdækningen 4,9 m. De øvrige bygninger er uændret.

Produktionsbygningerne ændres ikke. Gyllebeholderen opføres bag stald 1 og vil ikke overstige højden på de øvrige stalde. Derfor forventes den nye gyllebeholder ikke at give anledning til nogen væsentlig gene for landskab. Der vil være øget antal transporter i forbindelse med eksport af dybstrøelse til biogasanlæg. Der tages afgasset gylle retur som senere skal fordeles på egne arealer. Det vurderes til at kunne foregå uden væsentlige gener for omgivelserne.

Tønder Kommune vurderer:

Med ansøgers beskrivelse af de nye bygningers placeringer samt redegørelse for produktionsarealer vurderer tønder kommune, at der er redegjort for gyllebeholderens placering. Det vurderes samtidig at gyllebeholderen er erhvervsmæssig nødvendig for ejendommens drift, idet udbringning af fast hønsemøg er langt sværere at håndtere end gylle.

3) Forbindelse til andre husdyrbrug

Ansøger oplyser:

Husdyrbruget hører ikke forureningsmæssigst sammen med andre husdyrbrug. Der er ikke samdrift med andre ejendomme.

Der er ikke nogen del af denne ejendom som ikke kan fungere uden andre husdyrbrug, ligesom der ikke deles bygninger og dele af produktionsapparat med andre brug.

Tønder Kommune vurderer:

Der er ikke tale om samdrift med andre ejendomme.

4) Lokalisering og landskab

Ansøger oplyser:

Staldene ændres ikke og derfor vurderes ikke på placeringen i landskabet. Gyllebeholderen placeres ved bygningerne dog indenfor å-beskyttelseslinje, men dog med 100 m til åen. Det vurderes at være bedste placering hvis ikke den skal placeres i det åbne land. Farvevalg vurderes at være tilstrækkelig til at det landskabelige udtryk ved ejendomme ikke ændres væsentlig ved den valgte placering.

Tønder Kommune vurderer:

Lokalisering

Der må ifølge husdyrlovens § 6 ikke etableres husdyr-, gødnings- eller ensilageopbevaringsanlæg, eller foretages udvidelse og ændring heraf, der medfører forøget forurening, indenfor følgende afstandskrav:

Afstand til naboer og byzone m.v.	Afstandskrav	Afstand / retning
Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde (Tønder).	50 m	ca. 1,6 km (Ø)
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende (Rudbøl Landsby og Feriecenter).	50 m	ca. 4,6 km (SV)
Nærmeste nabobeboelse er Ved Åen 4, 6270 Tønder	50 m	ca. 112 m (N)

Tabel 4: Afstand til naboer og byzone mv.

Afstandskravene i § 6 er overholdt.

Der må ifølge husdyrlovens § 7 ikke etableres, udvides eller ændres på husdyranlæg eller gødningsopbevaringsanlæg indenfor følgende afstandskrav til særlig ammoniakfølsom natur:

Afstand til ammoniakfølsomme naturtyper	Afstandskrav	Afstand / retning
Kategori 1 (Inden for internationale naturbeskyttelsesområder)	10 m	ca. 4,5 km (SØ)
Kategori 2 (Uden for internationale naturbeskyttelsesområder)	10 m	ca. 5,4 km (NØ)

Tabel 5: Afstand til kategori 1 og 2 natur

Afstandskravene i § 7 er overholdt.

Der må ifølge husdyrlovens § 8 ikke etableres husdyr-, gødnings- eller ensilageopbevaringsanlæg, eller foretages udvidelse og ændring heraf, der medfører forøget forurening, indenfor følgende afstandskrav:

Afstand fra anlæg	Afstandskrav	Afstand / retning
Vandforsyningsanlæg, der ikke er til almen vandforsyning.	25 m	>900 m
Vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning	50 m	>50 m
Vandløb (herunder dræn) og søer, jf. dog stk. 2. Beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning må endvidere ikke etableres inden for en afstand af 100 m til åbne vandløb og til søer med et areal, der er større end 100 m ²	15 m / 100 m	102 m (Ø)
Offentlig vej og privat fællesvej	15 m	>15 m
Levnedsmiddelvirksomhed	25 m	>25 m
Beboelse på samme ejendom	15 m	ca. 1,7 km (VNV)
Naboskel	30 m	ca. 157 m (Ø)

Tabel 6: Afstande jf. §8.

Afstandskravene i § 8 er overholdt.

Landskab

Ansøger oplyser:

Med udgangspunkt i at der ikke bygges nye bygninger og at etableringen af en ny gyllebeholder bliver holdt i neutrale farver, vil landbruget ikke skæmme det landskabelige udtryk. Forskellige placeringer af gyllebeholderen er overvejet, men i forbindelse og bag eksisterende bygninger falder beholderen naturligt ind. Hensyn til sikkerhed, 100 m fra åen på jævnt terræn er at foretrække.

Husdyrbruget skal forsat tage hensyn til den vilde fauna og natur. Største ændring bliver at kyllingerne ikke skal benytte udearealerne. Disse vil hvis de ikke skal bruges til hønsegård blive indlemmet i harmoniarealet til dyrkning af eget foder.

Tønder Kommune vurderer:

Husdyrbruget ligger i et intensivt dyrket landskab. Området er domineret af store og mellemstore landbrug. Landskabet rummer desuden enkelte andre tekniske anlæg, især vindmøller.

Området er kendetegnet af store åbne arealer, med enkelte spredte hegn langs markskel. Hegnene er typisk placeret efter terrænforholdene og fremstår derfor uden et gennemgående mønster.

Tønder Kommune har undersøgt om nye eller ændrede bygninger ligger indenfor relevante udpegninger, afstandskrav, fredninger m.v. i kommuneplanen, naturbeskyttelsesloven, planloven, museumsloven eller skovloven.

Den nye gyllebeholder kommer til at ligge inden for:

- Værdifulde kulturmiljøer
- Bevaringsværdige kulturlandskaber
- Bevaringsværdige landskaber
- Lokale geologiske bevaringsværdige områder
- Åbeskyttelseslinje

Den nye gyllebeholder opføres i tilknytning til eksisterende bygninger. Da den er erhvervsmæssig nødvendig for ejendommens drift og den opføres gemt bag eksisterende læhegn på ejendommen, vurderes det ikke at give anledning til landskabsmæssige konflikter. Der stilles fastholdende vilkår om farven på teltdugen af den nye gyllebeholder. Med de stillede vilkår vurderer vi sammenfattende, at de landskabelige værdier ikke tilsidesættes og at det ny byggeri ikke vil virke forstyrrende i landskabet.

5) Ammoniak

Ammoniakfølsom natur (kategori 1, 2 og 3).

Nærmeste kategori 1 natur ligger ca. 4,6 km sydøst for ejendommen.

Beregningen viser, at totaldepositionen fra husdyrbruget er 0,0 kg N/ha/år, hvilket er under beskyttelsesniveauet.

Nærmeste kategori 2 natur ligger ca. 5,1 km mod nordøst.

Beregningen viser, at totaldepositionen fra husdyrbruget er 0,0 kg N/ha/år, hvilket er under beskyttelsesniveauet.

Nærmeste kategori 3 natur ligger ca. 677 m sydøst for den nye gyllebeholder.

Beregningen viser at merdepositionen fra husdyrbruget er 0,1 kg N/ha/år, hvilket er under beskyttelsesniveauet.

Beskyttelsesniveauet for ammoniakfølsom natur er derfor overholdt.

Naturbeskyttelseslovens § 3

Omkring husdyrbruget ligger der flere søer som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Den nærmeste ligger på ejendommen, ca. 50 m fra fårestalden.

Merdeposition er beregnet til under 1 kg N/ha/år (0,7 er højeste værdi) så det ansøgte projekt vurderes ikke at give anledning til tilstandsændringer i søerne.

Samlet set vurderes det ansøgte projekt vurderes ikke at give anledning til tilstandsændringer i søerne.

6) Lugt

Der er foretaget en beregning af lugtgeneafstanden.

6.1 Samlet resultat af lugtberegning

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnits- afstand	Genekriterie overholdt
Ved Åen 10 	0	NY	285,5	228,4	262	Ja
Herredvej 1 	0	NY	581,7	581,7	1362,1	Ja
Sønderby, Møgeltønder 	0	NY	758,5	758,5	1353,3	Ja

Tabel 7: Lugtberegning ansøgning nr. 210005

Beregningen viser, at lugtgenekriteriet er overholdt.
Ejendomme med landbrugspligt er ikke omfattet af lugtbeskyttelsen.

Tønder Kommune vurderer:

For at begrænse lugtgenerne stilles der vilkår om, at der ikke må opbevares kyllingemøg i markstak inden for 100 m fra beboelser.

Under forudsætning af, at vilkår overholdes, vurderer vi, at der er taget tilstrækkelige hensyn til de omkringboende.

7) Øvrige emissioner og gener

Støj og vibrationer

Ansøger oplyser:

De væsentligste stationære støjkloder fra husdyrbruget er ventilationsanlæg og indblæsning af foder. Ventilationsbehovet er meget afhængigt af udendørs temperatur og kyllingernes vægt. I dag begrænses støjen ved multistepventilation. Rengøring og vedligehold er ligeledes vigtig i forhold til at begrænse støjen mest muligt.

Ved drift forventes det, at der leveres foder 1 gang hver uge. Antallet af foderleverancer vil være størst i den sidste del af hver produktionsperiode.

Indblæsning af foder i siloer sker ca. 60 minutter pr. levering.

De væsentligste periodiske støjgener vil være fra truck- og lastbilkørsel i forbindelse med levering og afhentning af kyllinger. Kyllinger afhentes i dag- og nattetimer (ca. 52 gange årligt). Læsning sker fjernest muligt fra nabobeboelse.

For at sikre de nærmeste nabobeboelser mod væsentlige støjgener vil læssemateriel vælges med fokus på støj. Materiel til indfangning og læsning bruges over hele landet og derfor vil udstyr tilpasses og støj mindst muligt.

Tønder Kommune vurderer:

For at sikre de nærmeste nabobeboelser mod væsentlige støjgener stilles der vilkår til det maksimale bidrag til den samlede støjbelastning.

Under forudsætning af, at vilkåret overholdes, vurderer vi, at der tages tilstrækkelige støjmessige hensyn til omgivelserne.

Støv

Ansøger oplyser:

Den største kilde til støvgenerne skønnes at være interne transporter, håndtering af foder og halm. Foder til dyrene opbevares i umiddelbar nærhed af staldene og i udendørs stålsilo med cyklon.

Tønder Kommune vurderer:

Der stilles vilkår om, at driften ikke må medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens areal.

Fluer og skadedyr

Ansøger oplyser:

Gnavere

Der er aftale med et godkendt firma om rotte- og skadedyrsbekæmpelse (besøg 2-4 gange årligt). I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.). Det er vigtigt i forhold til ejendommens status at der ikke er nogen forekomst af gnavere. Derfor bliver det en del af den daglige management, at sikrer ejendommens tiltag til forebyggelse og bekæmpelse af skadedyr.

Alle stalde er bygget og indrettet så adgang til produktions anlæg bliver så vanskelig som mulig, som 1.ste tiltag mod gnavere.

Fluer

Der foretages normalt ikke nogen form for bekæmpelse. Staldsystemet er med dybstrøelse men strøelse er så tør at der ikke kan udvikles fluelarver. Rengøring i forrum og ved foderopbevaring sikre at der ikke er steder hvor udviklingen af larverne kan forekomme.

Tønder Kommune vurderer:

Der stilles vilkår til, at fluebekæmpelse skal ske i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Der stilles vilkår til god staldhygiejne, forsvarlig foderopbevaring, fjernelse af affald, foder og gødningsrester, så at skadedyrsangreb forebygges.

Til- og frakørsel

Ansøger oplyser:

Transporter til og fra ejendommen sker via Kogen. Hovedparten af transporter til og fra ejendommen med foderstoffer, levering og afhentning af dyr, samt transporter af husdyrgødning sker fortrinsvis i dagtimerne, men kan forekomme på alle tider af døgnet.

Tønder Kommune vurderer:

Tønder Kommune vurderer, at husdyrbruget i forbindelse med udvidelsen har taget tilstrækkelige hensyn til omgivelserne, men at transporterne kan medføre gener hvorfor vi har stillet vilkår, der begrænser disse gener.

Lys

Ansøger oplyser:

Facaderne på staldene er ikke oplyst. Der er ingen lysplader i taget. Der er opsat lamper ved indgange til staldene. Af hensyn til naboer og de landskabelige værdier vil det udendørs lys være slukket mellem kl. 23 og kl. 6. Undtagelsen herfra er ved udlæsning af slagtedy. Lys fra stalden vil ikke kunne undslippe, derfor påvirkes omgivelserne ikke af kyllingernes dagslængde.

Tønder Kommune vurderer:

Udendørs belysning vurderes ikke at genere da der udelukkende er opsat nedadrettet belysning, som kun oplyser det nærmeste område, og der stilles derfor kun vilkår til at det ikke må give anledning til gener.

Driftsforstyrrelser og uheld

Ansøger oplyser:

Slagtekyllingerne går på dybstrøelse. Der er ingen rumadskillelser så hver stald definerer hele flokken. Dagslængde, klima, foder og vand er alt sammen styret efter kyllingernes alder og vægt.

Størst trussel er:

- Strømsvigt. Især om sommeren er det vigtigt med ventilation af staldene. Der er alarm for strømsvigt.
- Svigt i vandforsyning. Vand er vigtig for produktiviteten, derfor kontrolleres vandforsyningen flere gange daglig.
- Foderforsyning. Produktiviteten er vigtig og korrekt foderblanding er afgørende. Indlægssedler kontrolleres ved hver foderleverance. Fodrekvaliteten kontrolleres daglig.

Forholdsregler og aktive tiltag:

Der er alarmsystem for strømsvigt, det er tilkoblet mobiltelefon. Det sikrer at der kan gribes ind i tide og sikre produktionen og kyllingerne velfærd. Alle staldanlæg tilses dagligt for at kontrollere klima, foder og vand. Det sikrer at fejl i automatikken ikke bliver årsag til alvorlige forstyrrelser. Indlægssedler kontrolleres ved hver foderleverance. Det sikrer korrekt fodring og kontrol af leverance i forhold til fakturering af mængde og kvalitet.

Mulige uheld:

- Ventilations svigt kan resultere i temperaturstigninger der er dødelig for kyllingerne.
- Foderleverance af dårlig kvalitet eller forkert recept vil give fald i tilvækst og stigning i dødelighed.
- Svigt i varmforsyning når kyllingerne er små. Der er stor fokus på temperatur og fugtighed i starten af produktionsperioden.
- Påkørsel af gylletank i forbindelse med af- eller pålæsning af gylle. Der er etableret vej så det er muligt at manøvrere sikkert omkring gylletanken. Der er ikke offentlig trafik i nærheden af gylletanken.
- I forbindelse med omrøring forud for udbringning af gylle, skal det være sikret at arbejdet kan foregå uden at blive udsat for livsfarlige gasser fra tanken.

Tønder Kommune vurderer:

For at minimere risikoen for forurening i forbindelse med den almindelige daglige drift stilles der vilkår til opbevaring og håndtering af affald, brændstof og eventuelle kemikalier. Der er udarbejdet en beredskabsplan, så der sikres en effektiv standsning af og oprydning efter eventuelle uheld. Vi vurderer, at der er taget tilstrækkelige hensyn til omgivelserne ved håndtering af husdyrgødning, affald og brændstof.

Kemikalier og pesticider

Ansøger oplyser:

Opbevares i aflåst rum. Der anvendes ikke pesticider i en økologisk produktion. Markbruget vil forsat blive dyrket økologisk og der anvendes normalt ikke medicin udover vacciner i kyllingeproduktionen.

Tønder Kommune vurderer:

Der findes ingen pesticider eller sprøjteudstyr på ejendommen og der stilles kun vilkår i tilfælde af eventuel opbevaring af kemikalier.

Olie og brændstof

Ansøger oplyser:

Fyringsolie og diesellole opbevares i godkendte tanke.

Tønder Kommune vurderer:

Opbevaring af olie og brændstof reguleres af olietanksbekendtgørelsen, der i høj grad sikrer mod forurening. Der stilles vilkår til påfyldningspistolen for diesel.

Egenkontrol

Der er stillet vilkår om egenkontrol på ejendommen.

Tønder Kommune vurderer, at der anvendes godt landmandsskab med hensyn til management.

8) Reststoffer, affald og ressourceforbrug

Spildevand

Ansøger oplyser:

Vaskevand til staldene tilledes gyllebeholderen uden at det behøver transporteres til beholderen.

Tønder Kommune vurderer:

Det vurderes at vaskevandet håndteres fornuftigt på ejendommen. Der stilles dog krav om at det skal ledes til gylletanken.

Afledning af husspildevand, tagvand fra driftsbygninger og overfladevand til grøft eller vandløb samt nedsivning er ikke omfattet af denne godkendelse, men kræver særskilt tilladelse.

Affald

Ansøger oplyser:

Affald afhændes ifølge kommunens anvisninger. Erhvervsaffald afhentes af Marius Pedersen, Rødekro.

Type	Opbevaring	Håndtering	Mængde pr år
Døde dyr	Lukkede containere	DAKA på afhentningsplads	2.160 kg
Erhvervsaffald	Containere	Marius Pedersen	500 – 2.000 kg
Olie og kemikalier	Beholdere, aflåst rum	Kommunal modtagelsesplads	5 - 50 L
Medicin og vaccine	Køl i forrum	Dyrlæge og kommunal modtagelse	5 – 10 kg
Pap og papir	Samles i maskinhus	Kommunal modtagelse	100 – 200 kg
Plastaffald	Samles i maskinhus	Marius Pedersen	Ca 50 kg

Tabel 8: Affaldsfraktioner på ejendommen

Tønder Kommune vurderer:

Under forudsætning af, at vilkårene om affaldshåndtering, egenkontrol og ressourceforbrug overholdes og affald i øvrigt bortskaffes ifølge kommunens affaldsregulativ, vurderer vi, at der tages tilstrækkelige hensyn til omgivelserne, og at mulighederne for genanvendelse og recirkulation udnyttes.

Energiforbrug

Ansøger oplyser:

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Lavenergibelysning, naturlig ventilation, eftersyn og rengøring af ventilatorer samt temperatursyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation. Det opgivne,

forventede forbrug af el på årsplan ligger på ca. 40.000 kWh inkl. privatforbrug. Den største del af elforbruget i produktionen vil gå til ventilationen. Ventilationen er computerstyret, så sikres det, at der ikke overventileres, med ekstra tab af varme og strøm til følge. Regelmæssig kontrol og vedligeholdelse af ventilationsanlægget er derfor af stor betydning.

Staldene er forsynet med undertryksanlæg, med indsugningsventiler placeret i væg, afkastene er ført 0,5-1,0 meter over kip og er uden overdækning. Som sikkerhedsventilation er monteret gavlventilatorer.

Udsugningskapaciteten er maksimalt 4,0 til 4,5 m³/time pr. kylling (dog ekskl. gavlventilatorer). Om vinteren og i perioder med små kyllinger vil ventilationsbehovet være under 1/10 heraf. I den periode kan jordvarmen forsyne staldene 100 % med varme. Ventilationsanlægget er fuldautomatisk reguleret. Ventilationen er trinvis styret med følere som registrerer temperatur og luftfugtighed. Der er stigende belægning i stalden i hele produktionsperioden, variationen i ventilationsbehov stammer fra belægningsstigningen og til dels fra årstidsvariation.

Lufthastigheden i luftafkastene er ved maksimal ventilation ca. 8 m/s, men ved minimum ventilation er hastigheden under 1 m/s.

Der findes mobil nødstrømsgenerator (traktor) som kan tilsluttes stalden ved strømafbrydelse.

I forbindelse med holdskifte (ca. 16 hold om året) rengøres og kontrolleres ventilationen indvendig og udvendig. Der er valgt lavenergilysstofrør i staldene.

Tønder Kommune vurderer:

Der er stillet vilkår om at anlæg der er særligt energiforbrugende skal kontrolleres og vedligeholdes så de altid kører energimæssigt optimalt. Der skal skiftes til lavenergilysstofrør i stalde og lader, når de eksisterende er udtjente. Der stilles desuden vilkår om egenkontrol af energiforbruget. Tønder Kommune vurderer, at der anvendes energibesparende foranstaltninger på ejendommen.

Vandforbrug

Ansøger oplyser:

Det forventede vandforbrug andrager 4.000 m³ drikkevand og 500 M³ vand til staldvask og daglig vask i forrum. Dertil 10 M³ til vask af maskiner. Der foretages jævnlig inspektion af drikkevandsinstallationer (minimum to gange om ugen) med henblik på reduktion af vandforbruget. Ved rengøring af stalde mellem hver skift, i blødsættes disse før vask, dette mindsker vandforbruget.

For at sikre at BAT-niveauet opnås og fastholdes er vedligeholdelse af drikkevandssystemer og udskiftning til nyt et fokusområde.

Tønder Kommune vurderer:

Langt størstedelen af vandforbruget på ejendommen er drikkevand til kyllingerne. For at sikre bedst udnyttelse af ressourcerne, er der stillet vilkår om vedligeholdelse af drikkevandssystemer. Af samme årsag stilles der vilkår til, at der skal føres driftsjournal over vandforbruget. Tønder Kommune vurderer, at der anvendes vandbesparende foranstaltninger på ejendommen.

9) Bedste tilgængelige teknik (BAT) - Ammoniak

Ansøger oplyser:

Der findes kun samme staldsystem til slagtekyllinger, beregninger viser at BAT niveau i gældende ansøgning er overholdt. Til reduktion af ammoniakemissionen er indregnet, at gyllebeholderen forsynes med fast overdækning. Ammoniakfordampningen fra gylletanken halveres derved i forhold til naturligt flydelag.

Tønder Kommune vurderer:

Tønder Kommune har fastlagt et BAT-emissionsniveau på 4.098 kg N/år ud fra bilag 3 til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. Det fremgår af ansøgningen, at den samlede ammoniakemission fra husdyrbruget bliver 3.923 kg N/år.

Tønder Kommune vurderer derved at BAT er overholdt.

Der er benyttet følgende tiltag for at opnå BAT-niveau, tiltagene er fasthold med vilkår:

- Fast overdækning på ny gyllebeholder.

10) Eventuelle grænseoverskridende virkninger:

Ansøger oplyser:

Husdyrbruget ligger tæt ved den danske grænse. Det vurderes dog at der ikke er en øget påvirkning på tværs af grænsen. Vi finder derfor en undersøgelse af indvirkning på miljøet i Tyskland, ikke relevant.

Tønder Kommune vurderer:

Tønder Kommune har lavet en worst-case beregning af ammoniakdepositionen til det nærmeste punkt ved den dansk-tyske grænse, denne viste en deposition på 0 kg N/ha/år, og vi er derfor enige i ansøgers vurdering af at der ikke er grænseoverskridende virkninger.

C. OPLYSNINGER OM I E-HUSDYRBRUGET

1) Foranstaltninger ved ophør

Ansøger oplyser:

Ved ophør af driften vil anlægget blive tømt for dyr og husdyrgødning. Stalde og servicebygninger vil blive vasket, foderopbevaringsanlæg tømt og rengjort. Container til opbevaring af døde dyr, vil blive fjernet.

Tønder Kommune vurderer:

Tønder kommune vurderer at ansøger tager tilstrækkelig hånd om situationen ved evt. ophør til at der ikke sker skade på miljøet. Der stilles fastholdende vilkår til dette.

2) BAT energi, vand, management m.v.

Ansøger oplyser:

Energi:

Ved brug af EC-motorer i ventilationen kombineret med jordvarme og varme i ventilation er der valgt den mest energibesparende type ventilation og opvarmningstype.

Varmen leveres af et jordvarmeanlæg. Tilvalg af varmeveksler tilsluttet til jordvarmeanlæg til opvarmning i stalden er ligeledes energibesparende.

Vand:

Valg af stald hvor der er fokus på tør strøelse er en optimal løsning til vandbesparelse.

Trykregulering af vandtryk i drikkenipler mindsker vandspild i stalden.

Management:

Der udarbejdes en miljøledelse for produktion.

Medarbejdere sendes løbende på faglig efteruddannelse.

Tønder Kommune vurderer:

Ovenstående redegørelse viser at det ansøgte projekt anvender BAT mht. energi, vand og management. Der stilles fastholdende vilkår til BAT.

3) Ikke-teknisk resumé af væsentlige alternativer til teknologi, teknik og foranstaltninger

Ansøger oplyser:

Da der ikke bygges nye stalde, har eneste alternative undersøgelse omhandlet placering af et nyt anlæg på en anden lokalitet. Dette er fravalgt da eksisterende stalde danner en god ramme for produktionen. Desuden kunne en ny mere ekstensiv konventionel kylling produceres ved brug af udearealerne.

Forskellige placeringer af gyllebeholderen er overvejet. Den valgte placering gør at det er muligt at anvende beholderen til lager af vaskevand uden at skulle transportere vaskevandet til beholderen.

Ophør

Ved ophør af produktionen rengøres staldene inkl. gødningsfaciliteter. Fodersiloer tømmes og rengøres. Servicerum rengøres ligeledes.

Tønder Kommune vurderer:

Det vurderes at ansøger har redegjort for væsentlige alternativer til BAT-teknologi.

4) Miljøledelse

Ansøger oplyser:

Der udarbejdes en miljøledelse for produktion.

Medarbejdere sendes løbende på faglig efteruddannelse.

Tønder Kommune vurderer:

IE-husdyrbrug skal have et miljøledelsessystem når der gives en § 16 a godkendelse.

Den ansvarlige for driften, skal gennemføre og overholde et miljøledelsessystem, herunder:

- Formulere en miljøpolitik med afsæt i husdyrbrugets miljøforhold.
- Fastsætte miljømål.
- Udarbejde handlingsplan for det eller de fastsatte miljømål.
- Minimum 1 gang årligt evaluere miljøarbejdet og om nødvendigt.
- Foretage justeringer af mål og handlingsplaner.
- Minimum 1 gang årligt gennemgå miljøledelsessystemet.
- Dokumentere ovenstående f.eks. med driftsjournaler.

Tønder Kommune har konstateret at husdyrbruget, i forbindelse med ansøgningen, har indsendt og dokumenteret implementeringen af et miljøledelsessystem der lever op til de nævnte krav.

D. OPLYSNINGER M.V. TIL MILJØKONSEKVENSRAPPORT

Ved en ansøgning om godkendelse efter husdyrlovens § 16 a, skal ansøgningsmaterialet kunne udgøre en miljøkonsekvensrapport. Kommunen skal gennemgå og bruge rapporten. Tønder Kommune har gennemgået rapporten og har brugt oplysninger i den miljøtekniske beskrivelse og vurdering. Nedenfor har vi indsat ansøgers ikke tekniske resume af miljøkonsekvensrapporten.

Ikke teknisk resume

Produktionen foregår i stalde indrettet til økologisk slagtekylling produktion. Det omfatter et udeareal. Da der er svigtende afsætning er det ønsket at blive godkendt til produktion af konventionelle slagtekyllinger. Der bygges ikke nye stalde og produktionen foregår også fremadrettet i de 5 stalde med tilsammen 5.068 produktions m². Der opføres en ny gyllebeholder på 873 m².

I forhold til produktionen for 8 år siden er stald 3 og stald 2 bygget og taget i anvendelse. Oprindeligt var der kun produktion i stald 1 samt får i stald 4.

Staldanlægget ligger lige syd for Møgeltønder.

Figur 2: oversigt over produktion og matrikler

Konsekvens for natur

Anlægget med den ændrede produktionsform giver anledning til en øget emission på 726 kg N/år. Der kan ikke beregnes nogen påvirkning af natur og omgivelser der ikke kan indeholdes i lovgivningen. Staldanlægget har sin placering og der anvendes samme miljørigtige opvarmning som tidligere.

Anlæg og påvirkning af omgivelser

Anlægget vurderes i forhold til landskab og kulturmiljø. Der er ingen ændringer i bygningsmassen udover etablering af en gyllebeholder. Placeringen af gyllebeholderen bliver bag egne bygninger bort fra offentlig vej. Derfor forventes det ikke at give anledning til ejendommens udtryk.

Placeringen af gyllebeholderen bliver bag egne bygninger bort fra offentlig vej. Der er tale om et område uden for by hvor det hovedsagelig er lokale som færdes. Beholderen er trukket så langt tilbage fra offentlig vej som muligt, for at mindske ændringen i det landskabelige udtryk. Placeringen er valgt ud fra hensyn til drængrøfter og vandløb i området. Samtidig er det vigtigt at placeringen er tæt på udbringningsarealerne for at mindske kørsel med husdyrgødning.

Lugt, støv, støj og skadedyr

Belægningen er højere for den konventionelle produktion, derfor forventes en større lugtgene fra produktionen. Der er dog mange faktorer som har indflydelse på udviklingen af lugt.

Støv hænger ofte meget sammen med transport, da der er en øget rotations-hastighed for konventionel produktion vil støv i det omfang det kommer i forbindelse med transport øges.

Støj er ofte relateret til ventilation. Når de konventionelle slagtekyllinger ikke har adgang til udeareal vil stalden være lukket. Det øger behovet for mekanisk ventilation. Vedligehold og valg af ventilationssystem er faktorer som også har indflydelse på støjniveau.

Skadedyr skal bekæmpes i al fjerkræproduktion. Derfor forventes ingen ændring da der er 0 tolerance overfor gnavere. I forhold til fluer er der også uændret påvirkning, dyrene går på dybstrøelse og udviser alle skrabe og fødesøgnings adfærd. Derfor bliver alle fluelaver spist før de når at udvikle sig.

Alternative til valgt produktionsanlæg.

Af alternativer er ny placering undersøgt, det vil kræve nye stalde og at eksisterende stalde ikke kan udnyttes. Der er et ønske om forsat at producere slagtekyllinger på ejendommen. Staldanlæggene er af nyere dato og inventar kan umiddelbart bruges til konventionelle slagtekyllinger.

Alternativ til valg af teknologi og produktion

Slagtekylling produktion for både øko og konventionel sker i stalde med strøelse på gulv. Foder – og vandsystem er også identisk for produktionerne.

Samme teknik og management:

- Foder system*
- Vand system*
- Staldtype*
- Daglig tilsyn og management*
- Klima og klimastyrning*
- Kan få adgang til udeareal*

- Kan tildeles grovfoder

Forskellen ligger i:

- belægningsgrad
- genetik hos fjerkræ
- Krav om adgang til udeareal for øko
- Skal have grovfoder

Produktionen af konventionelle slagtekyllinger har flere ligheder med øko slagtekyllinger end forskelle. Derfor er der ikke lavet undersøgelser af alternativ teknik, da staldsystemet og indretning kan bruges i begge produktioner.

Bedste tilgængelige teknik (BAT)

For det ansøgte er der krav om, at der højst må udledes 4.098 kg ammoniak pr. år. Dette krav til emissionen er i lovgivningen sat ud fra viden om, hvad der kan lade sig gøre, ved at anvende de bedste "teknikker" på markedet, der er tilgængelige i til en pris, der er realistisk i forhold til produktionens størrelse.

Der er kun et staldsystem til produktion af slagtekyllinger

Bedste teknik i form af gylletank med overdækning er valgt til lager.

Ejendommen opvarmes delvis ved hjælp af et jordvarmeanlæg som er tilkoblet staldenes varmesystem og styres gennem ventilations systemets computer.

Produktionen er underlagt regler for IE-brug da der er flere end 40.000 stipladser. Derfor er der krav til at anvende den bedste tilgængelige teknik i forhold til minimering af andre miljøbelastninger og at de krav overholdes. Under valg af staldsystem og teknik, kan man læse mere om det.

Tiltag for at imødegå husdyrbrugets påvirkninger.

Der er i forvejen etableret beplantning i forhold til landskab. For fjerkræavl er det naturligt at rengøring vægtes højt. Det hjælper i forhold til lugt støv og skadedyr. Anlægget er relativt nyt og installationerne er af nyere dato. Derfor vil der ikke kunne opnås besparelser i forhold til at udskifte gammel teknik til ventilation og belysning. Inventaret i staldene er opdateret og kan anvendes til den ønskede produktion.

ØVRIGE RELEVANTE OPLYSNINGER

Habitatvurdering

Nærmeste natura 2000-område er fuglebeskyttelsesområde nr. 60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen ca. 1,2 km syd for husdyrbruget.

Beregninger viser, at totaldepositionen fra husdyrbruget vil udgøre 0,0 kg N/ha/år i nærmeste punkt på området efter udvidelsen.

Vi vurderer, at det ansøgte projekt ikke kan få negativ virkning på Natura 2000 området, herunder de arter og naturtyper, som området er udpeget for at beskytte. Vi vurderer også, at det ansøgte projekt ikke i kumulation med andre projekter vil få negativ virkning på udpegningsgrundlaget for området som følge af ammoniak.

Tønder Kommune konkluderer, at det ikke er nødvendigt at foretage en miljøkonsekvensvurdering.

Bilag I arter

Husdyrbrugets anlæg ligger ikke i fuglebeskyttelsesområde. Nærmeste fuglebeskyttelsesområde er Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen der ligger ca. 1,3 km syd for staldene. Det vurderes, alene på grund af afstanden, at projektet på Ved Åen 11 ikke vil kunne påvirke bilag I-arter.

Bilag IV arter

Der foreligger ikke konkrete feltobservationer af bilag IV-arter i projektområdet eller i den umiddelbare nærhed. Der er ikke indberettet observationer til www.naturdata.dk om observationer i projektområdet eller dets umiddelbare nærhed.

Tønder Kommune vurderer, at projektet ikke vil have en negativ indflydelse på de forskellige bilag IV-arter, da der ikke ændres på vandhuller eller andre potentielle levesteder. Der fjernes ikke gamle bygninger og fældes ikke store træer, der kunne være levested for flagermus.

Det vurderes på den baggrund, at projektet ikke vil medføre, at yngle- og rasteområder for bilag IV arter beskadiges eller ødelægges.

VILKÅR

Når godkendelsen udnyttes skal vilkårene overholdes. Godkendelsen meddeles på følgende vilkår:

1. Husdyrbruget godkendes til slagtekyllinger på strøelse på i alt 5040 m² produktionsareal, desuden får og geder på 275 m² dybstrøelse.
2. Fordeling af dyr og det tilladte produktionsareal må maksimalt være som anført i tabel 9 og vist på bilag 1:

Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Ude mdr	Stald m ²	Produktionsareal m ²
Slagtekyllingestald Nr. 1	konventionelle slagtekyllinger	kyllinger	-	1640	1640
Starterstald nr. 2	konventionelle slagtekyllinger	kyllinger	-	550	550
Slagtekyllingestald Nr. 3-1	konventionelle slagtekyllinger	kyllinger	-	959	950
Fårestald nr. 4	dybstrøelse	Får og geder	11	275	275
Slagtekyllingestald Nr. 3-2	konventionelle slagtekyllinger	kyllinger	-	959	950
Slagtekyllingestald Nr. 3-3	konventionelle slagtekyllinger	kyllinger	-	959	950
Gødninganlæg					gødningsareal m ²
Gyllebeholder					873

Tabel 9: Oversigt over stalde og dyr

3. Projektet skal gennemføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet og med de ændringer, der fremgår af miljøgodkendelsen.

HUSDYRBRUGETS ANLÆG

Stalde og anlæg

4. Den nye gyllebeholder skal placeres som vist på figur 1.

Gødningsopbevaring og -håndtering

5. Påfyldning af gyllevogne skal foregå under opsyn.
6. Hvis der forekommer spild af husdyrgødning skal det straks opsamles.

Landskabelige hensyn

7. Den nye gyllebeholder skal opføres i afdæmpede farver og ikke reflekterende materialer.
8. Det eksisterende læhegn på matrikel nr. 844 i nord-sydgående retning skal bibeholdes og vedligeholdes, herunder at udgåede træer og buske erstattes. Se bilag 2.

Ammoniak

9. Gyllebeholderen skal være forsynet med fast overdækning i form af teltoverdækning med indvendigt skørt.

10. Åbningen af teltdugen må kun ske i forbindelse med omrøring, tømning og udbringning af gylle.
11. Skader på teltoverdækningen skal repareres inden for en uge efter skadens opståen. Såfremt en skade ikke kan repareres inden for en uge skal der indgås aftale om reparation inden to hverdage efter skadens opståen.

Lugt

12. Markstakke med kyllingemøg skal placeres mindst 100 meter fra nabobeboelser.

Støj

13. Den eksterne støjbelastning fra husdyrbrugets bygningsparcel, herunder fra staldene og gyllebeholderen, må ikke overstige følgende værdier, målt på nærmeste naboejendom med tilhørende udendørs arealer i tilknytning til boligen:

	Kl.	Midlingstiden	dB(A)
Mandag-fredag	07-18	8 timer	55
Lørdag	07-14	7 timer	55
Lørdag	14-18	4 timer	45
Søn- og helligdage	07-18	8 timer	45
Alle dage	18-22	1 timer	45
Alle dage	22-07	0,5 timer	40
Spidsværdi	22-07	-	55

Tabel 10: Støjgrænser

De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lydniveauer i dB(A).

Markarbejde med traktorer og landbrugsmaskiner er ikke omfattet af ovennævnte støjgrænser. I forbindelse med høst og korntørring kan grænseværdien om aftenen og om natten forhøjes med 5 dB(A) i høstperioden, dog i højst 6 uger.

Støv

14. Driften på Ved Åen 11 må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens areal.

Fluer og skadedyr

15. Der skal udføres en effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med gældende retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.
16. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester.

Lys

17. Driften må ikke medføre væsentlige lysgener for omboende og omgivelserne.
- Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at drift af ejendommen giver anledning til væsentlige lysgener, skal bedriften udarbejde en handlingsplan som skal godkendes af tilsynsmyndigheden.

Driftsforstyrrelser og uheld

18. Der er udarbejdet en beredskabsplan. Beredskabsplanen skal som minimum indeholde:
Procedurer, som beskriver relevante tiltag med henblik på at stoppe ulykken/uheldet og begrænse udbredelsen.
Oplysninger om hvilke interne/eksterne personer og myndigheder, der skal alarmeres og hvordan.
Bilag over husdyrbruget med angivelse af miljøfarlige stoffer, afløbs- og drænsystemer og vandløb mm.
En opgørelse over materiel der er tilgængeligt på husdyrbruget, eller som kan skaffes med kort varsel, og som kan anvendes i forbindelse med afhjælpning, inddæmning og opsamling af spild/lækage, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.
19. Hvis der opbevares flydende gødning, flydende mineraler, flydende kemikalier eller lignende, skal det opbevares i beholdere, der er egnet, dvs. har en stabil udformning, og er lavet af et tæt og solidt materiale. Det område, hvor beholderne står, skal udformes, så den flydende væske tilbageholdes, hvis der sker uheld med beholderne.

Kemikalier og pesticider

20. Hvis der opbevares kemikalier skal disse opbevares indendørs på fast bund uden afløb.

Olie og brændstof

21. Påfyldningspistol for olie skal være forsynet med automatisk lukkemekanisme.

Egenkontrol og management

22. Alle egenkontroller skal samles i en driftsjournal.
23. Der skal føres driftsjournal over følgende aktiviteter:
- Forbrug af el, olie, vand og brændstof.
  - Vedligeholdelse af ventilationsanlæg
  - Placering af markstakke

Oplysningerne skal gemmes i minimum 5 år.

Spildevand

24. Vaskevandet fra vask af staldene skal ledes til gyllebeholder.

Affald

25. Spildolie og andet flydende farligt affald skal opbevares indendørs i beholdere der er egnet, dvs. har en stabil udformning, og er lavet af et tæt og solidt materiale. Beholderne skal stå i en spildbakke, hævet på en rist. Spildbakken skal kunne indeholde volumen af den største beholder, der opbevares i spildbakken.
26. Fast farligt affald skal opbevares indendørs på fast og tæt bund.

Energiforbrug

27. Der skal foretages en årlig opgørelse af forbruget af el og olie, der medgår til anlægget.
28. Der skal der skiftes til lavenergibelysning i stalde og lader, når de eksisterende lyskilder er udtjente.
29. Det installerede jordvarmeventilationsanlæg skal vedligeholdes efter producentens forskrifter, således at det sikres at der fungerer optimalt.
30. Systemet skal være i drift, når der er behov for ventilation.

Vandforbrug

31. Drikkevandssystemet skal vedligeholdes så vandspild minimeres.
32. Der skal foretages en årlig opgørelse af husdyrbrugets vandforbrug.

Husdyrbrugets ophør

33. Ved husdyrbrugets ophør skal ejendommen ryddes for husdyrgødning, affald, døde dyr, spildevand og foder.

BILAG

- Bilag 1: Situationsplan
- Bilag 2: Læhegn der skal vedligeholdes
- Bilag 3: Miljøkonsekvensrapport

HØRINGER

I de høring

Ansøgningen blev 13. august 2019. annonceret i 14 dage på <https://dma.mst.dk/>.

Høring af parter, naboer og andre berørte

Tønder Kommune vurderer, at dem som skal høres i sagen, er ansøger og ejere/lejere af bebyggelse, der ligger inden for lugtkonsekvenszonen på ca. 683 meter. De har derfor modtaget et brev om projektet og fået mulighed for at sende bemærkninger ind.

Tønder Kommune har derudover vurderet, om der er naboer, der skal orienteres om sagen. Naboer i husdyrlovens forstand defineres som ejere af ejendomme, der matrikulært grænser op til den ejendom, hvorpå anlægget er beliggende. Naboer skal orienteres, med mindre kommunen skønner, at det der er søgt om, har underordnet betydning for naboen. Det er kommunens opfattelse, at såfremt der på de tilstødende matrikler ikke er bebyggelse på både husdyrbrugets og naboens matrikel, så har det ansøgte som udgangspunkt underordnet betydning. Ud fra den betragtning er der ikke foretaget orientering af naboer.

Der er indsendt bemærkninger vedr. bl.a. lugtgener. Bemærkningerne giver ikke anledning til ændring af godkendelsen.

KLAGEVEJLEDNING

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Bemærk at klagenævnet 1. februar 2017 har skiftet navn, så der kan være flere steder, hvor det stadig står navngivet som Natur- og Miljøklagenævnet. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 900 kr. som privatperson og 1.800 kr. som virksomhed eller organisation. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest onsdag den 5. august 2020.

Du kan vælge at få denne afgørelse prøvet ved domstolen. Retssagen skal være anlagt inden 6 måneder fra den dag, afgørelsen er meddelt.

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i tilladelsen eller helt at ophæve tilladelsen. Hvis tilladelsen udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

Bilag 1 - Situationsplan

TØNDER KOMMUNE

Bilag 2 – læhegn der skal vedligeholdes

Miljøkonsekvensrapport til § 16a, IE brug.

Husdyrbrugets navn og adresse:

Sødam kyllinger

Ved Åen 11, 6270 Tønder

*Økologiske slagtekylling stalde
til konventionel slagtekyllingeproduktion*

Skema 210005 i Husdyrgodkendelse.dk

(Angivelser i parentes efter overskrifter i rapporten svarer til punkter i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 1)

Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, D3)

Ansøger og ejer	<i>Asger W Petersen Ved Åen 11 6270 Tønder asger@mail.dk</i>
	<i>Kontaktperson på miljø sagen: Niels Provstgård Mobil: 2142 7446 Mail: nep@shlrk.dk</i>
Husdyrbrugets adresse	<i>Ved Åen 11, 6270 Tønder</i>
CVR-nummer	<i>92993558</i>
CHR-nummer	<i>50410</i>
Kommune	<i>Tønder Kommune</i>
Ejendomsnummer	<i>5500016768</i>
Matrikel-nr.	<i>285 Sønderby, Møgeltønder m.fl.</i>
Andre husdyrbrug drevet af ansøger	
Biaktiviteter	
Ansøgningskema	<i>210005</i>
Konsulent (D3)	<i>Søhøjlandets Regnskabskontor CVR-nr. 27350755 Niels Provstgård, Cand Agro. nep@shlrk.dk, mobilnr.2142 7446 Nørreskov Bakke 28, 8600 Silkeborg</i>
Ansøgning indsendt	<i>12/4-2019</i>

Forord

Forord

Miljøkonsekvensrapport

Denne rapport beskriver de miljømæssige konsekvenser ved det ansøgte projekt på slagtekylling ejendommen.. Det ansøgte omfatter dyrehold i eksisterende stalde. I fremtiden vil hønsegårdene ikke blive anvendt, eller kun anvendt i begrænset omfang.

Rapporten er en miljøkonsekvens rapport. Rapporten behandler de potentielle væsentlige miljøpåvirkninger ved en ændring af produktionen fra økologiske slagtekyllinger til konventionelle slagtekyllinger

Rapporten indeholder en beskrivelse og vurdering af den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, som det ansøgte vurderes at medføre. Rapporten danner grundlaget for kommunens afgørelse om miljøgodkendelse for ejendommen.

Ejendommens produktion af økologiske slagtekyllinger ønskes ændret til en produktion af konventionelle slagtekyllinger i samme staldanlæg. Udearealerne ønskes bibeholdt idet det endnu ikke er sikkert hvorvidt de vil blive anvendt i forbindelse med den konventionelle produktion.

Produktionsarealet udvides ikke, udover ansøgningen om en ny gyllebeholder.

Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, D3)	2
Forord	3
1. Indledning	5
2. Ikke-teknisk resume (D2, C1 og C3 for IE-brug)	6
2.1 Ikke-teknisk resumé af alternativer til teknologi og foranstaltninger (C3) og påtænkte foranstaltninger ved IE-brugets ophør (D2)	10
3. Husdyrbruget og det ansøgte	10
3.1 Indretning og drift af anlægget (B1, B5, D1a)	10
3.2 Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, D1a)	12
3.3 Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)	13
3.4 Husdyrbruget og det ansøgtes beliggenhed (B4)	13
3.4.1 Generelle afstandskrav (B4)	13
3.5 Ammoniakemission (B5, B4, D1b)	15
3.5.1 Naturpunkter (B5, D1b)	15
3.6 Lugtemission (B6, B4, D1b, D1c)	16
3.6.1 Kumulation til naboer (B6, D1b)	16
3.7 Øvrige emissioner og gener (B7, D1b)	16

3.7.1	Støj (B7, D1b)	16
3.7.2	Støv (B7, D1b)	17
3.7.3	Lys (B7, D1b)	17
3.7.4	Skadedyr (B7)	17
3.7.5	Transporter (B7)	18
3.8	Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, D1b)	19
3.8.1	Døde dyr (B8)	19
3.8.2	Affald (B8)	20
3.8.3	Olie- og kemikalier (B7 og B8)	21
3.8.4	Energiforbrug (B8-(brugen af naturressourcer))	21
3.8.5	Vandforbrug (B8)	22
3.9	BAT-Ammoniakemission (B9, C2)	22
3.10	Grænseoverskridende virkninger (B10)	23
4.	Projektets direkte og indirekte virkninger for miljø, natur og mennesker (D) og hvad der er gjort for at mindske virkningerne (D1c).	24
4.1	Beliggenhed og bygningsændringer i forhold til landskab og Bilag IV arter (D1c)	24
4.2	Begrænsning af ammoniakemission (D1c)	30
4.3	Afsætning af ammoniak til nærliggende natur (B5, D1c)	31
4.4	Lugtgener for omboende (D1c)	32
4.5	Støjgener (D1c)	33
4.6	Støvgener (D1c)	33
4.7	Lyspåvirkninger (D1c)	33
4.8	Skadedyr (D1c)	34
4.9	Transporter (D1c)	34
4.10	Energi (D1c)	34
4.11	Vandforbrug og påvirkning af vandressourcen (D1c)	35
4.12	Påvirkning af jordarealer og jordbund (D1c)	35
4.13	Andet om befolkningen og menneskers sundhed (D1c)	35
	Husdyr-MRSA (MRSA CC 398)	35
4.14	Alternative løsninger (D1d)	36
4.15	Oplysninger om konsulenten (A4)	36
5.	Oplysninger om IE-husdyrbruget (C) (dette afsnit tages ud, hvis det ikke er et IE-brug).	36
5.1	Ophør af IE-husdyrbruget (C1)	37
5.2	BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)	37

5.2.1	BAT-Energi (C2)	37
5.2.2	BAT-Vand (C2)	37
5.2.3	Management (C2)	37
6.	Konklusion	38

1. Indledning

Denne miljøkonsekvensrapport beskriver og vurderer en ændret produktion på ejendommen beliggende Ved Åen 11. Produktionsarealer vil i fremtiden også være 5.343 m² til slagtekyllinger og får..

Asger Petersen har den 18. august 2015 søgt om tillægsgodkendelse til husdyrbruget på Ved Åen 11, 6270 Tønder.

Tillægsgodkendelsen omfatter udelukkende følgende ændringer i forhold til den godkendelse som er meddelt til husdyrbruget 14. august 2014:

- Ændret placering af 3 nye kyllingestalde.
- Ændret udformning af kyllingestaldene (bredere og kortere)
- Ændret højde af kyllingestalde (6 m i kip i stedet for 5 m)

Tønder Kommune valgte på baggrund af ansøgningsmaterialet og vurderingerne i dette tillæg, valgt at godkende den ansøgte ændring. Godkendelse af 14. august 2014 er stadig gældende og betragtes som nudrift.

8 års drift angives til den oprindelige slagtekylling stald og fårestalden, i alt 2.060 produktions kvadratmeter, økologiske slagtekyllinger og får/geder.

Produktionen er økologisk i 8 årsdrift og nudrift. I fremtiden søges om konventionel slagtekylling produktion.

Ansøgt::

- 3.944 kg N/år i faktisk emission
- 5.068 m² produktionsareal i konventionelle slagtekyllinger
- 275 m² produktionsareal til får
- 873 m² produktionsareal til lagring af flydende husdyrgødning

Der er ikke undersøgt alternativ placering, og det er konkluderet at udnyttelsen af det samlede anlæg udnyttes bedst ved den valgte placering i de eksisterende bygninger.

2. Ikke-teknisk resume (D2, C1 og C3 for IE-brug)

Produktionen foregår i stalde indrettet til økologisk slagtekylling produktion. Det omfatter et udeareal. Da der er svigtende afsætning er det ønsket at blive godkendt til produktion af konventionelle slagtekyllinger.

Der bygges ikke nyt og produktionen foregår også fremadrettet i de 5 stalde med tilsammen 5.068 produktions m².

I forhold til produktionen for 8 år siden er stald 3 og stald 2 bygget og taget i anvendelse. Oprindeligt var der kun produktion i stald 1 samt får i stald 4.

Staldanlægget ligger lige syd for Møgeltønder.

Figur 1. Staldanlæg set fra syd (Kogen).

Figur 2. Oversigt over produktion og matrikler.

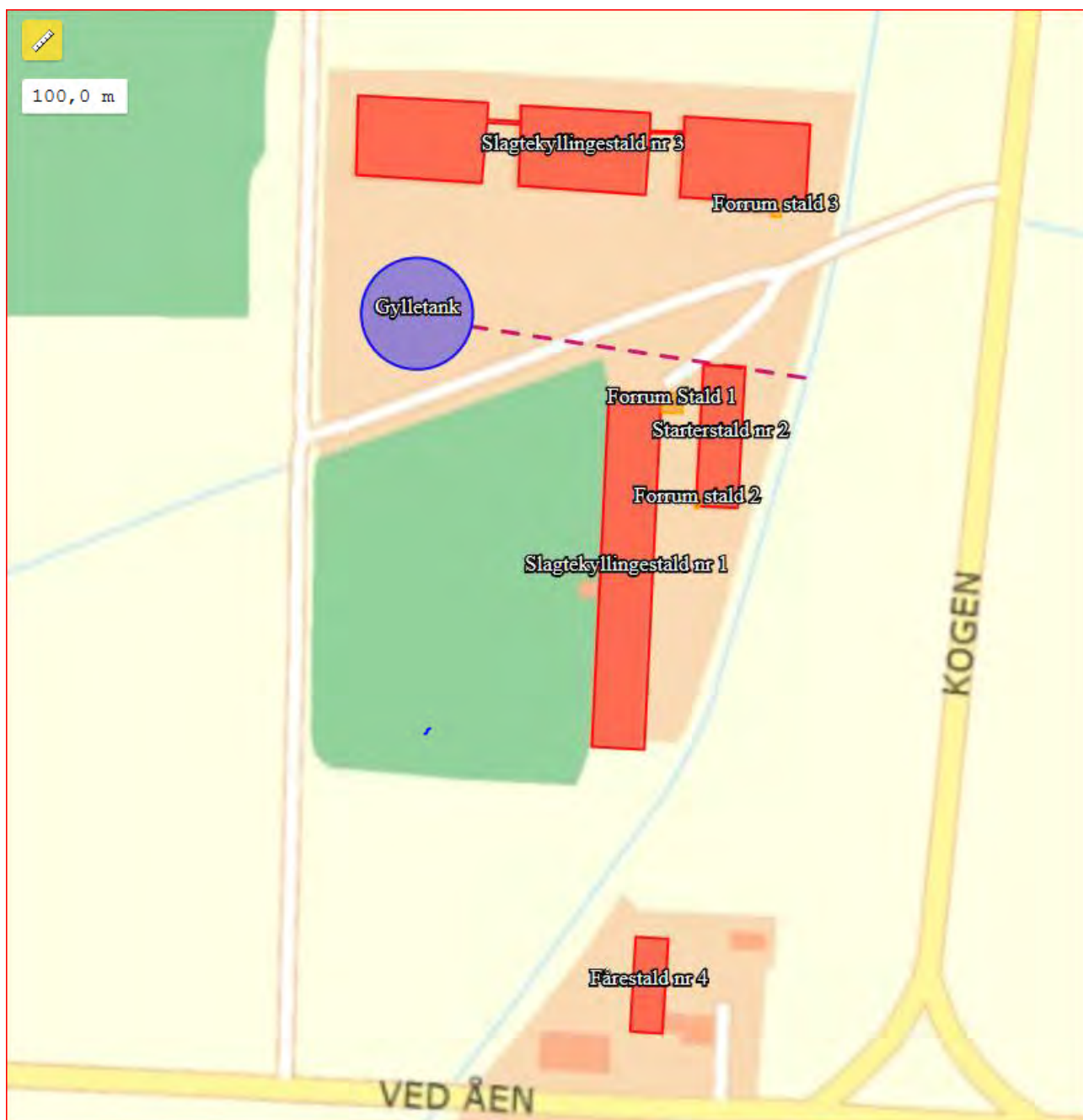
Konsekvens for natur

Anlægget med den ændrede produktionsform giver anledning til en øget emission på 726 kg N/år. Der kan ikke beregnes nogen påvirkning af natur og omgivelser der ikke kan indeholdes i lovgivningen. Staldanlægget har sin placering og der anvendes samme miljørigtige opvarmning som tidligere.

Anlæg og påvirkning af omgivelser

I forhold til nuværende produktion beskrives hvorledes den ændrede produktionsform påvirker omgivelserne og naboer.

Anlægget vurderes i forhold til landskab og kulturmiljø. Der er ingen ændringer i bygningsmassen udover etablering af en gyllebeholder. Placeringen af gyllebeholderen bliver bag egne bygninger bort fra offentlig vej. Derfor forventes det ikke at give anledning til ejendommens udtryk.

Figur 3. Placering af ny overdækket gyllebeholder, 100 m fra vandløb.

Lugt, støv, støj og skadedyr

Belægningen er højere for den konventionelle produktion, derfor forventes en større lugtgene fra produktionen. Der er dog mange faktorer som har indflydelse på udviklingen af lugt.

Støv hænger ofte meget sammen med transport, da der er en øget rotationshastighed for konventionel produktion vil støv i det omfang det kommer i forbindelse med transport øges.

Støj er ofte relateret til ventilation. Når de konventionelle slagtekyllinger ikke har adgang til udeareal vil stalden være lukket. Det øger behovet for mekanisk ventilation. Vedligehold og valg af ventilationssystem er faktorer som også har indflydelse på støjniveau.

Skadedyr skal bekæmpes i al fjerkræproduktion. Derfor forventes ingen ændring da der er 0 tolerance overfor gnavere. I forhold til fluer er der også uændret påvirkning, dyrene går på dybstrøelse og udviser alle skrabe og fødesøgnings adfærd. Derfor bliver alle fluelaver spist før de når at udvikle sig.

Alternative til valgt produktionsanlæg.

Af alternativer er ny placering undersøgt, det vil kræve nye stalde og at eksisterende stalde ikke kan udnyttes. Der er et ønske om forsat at producere slagtekyllinger på ejendommen. Staldanlæggene er af nyere dato og inventar kan umiddelbart bruges til konventionelle slagtekyllinger.

Alternativ til valg af teknologi og produktion

Slagtekylling produktion for både øko og konventionel sker i stalde med strøelse på gulv. Foder – og vandsystem er også identisk for produktionerne.

Samme teknik og management:

- Foder system
- Vand system
- Staldtype
- Daglig tilsyn og management
- Klima og klimastyrning
- Kan få adgang til udeareal
- Kan tildeles grovfoder

Forskellen ligger i:

- belægningsgrad
- genetik hos fjerkræ
- Krav om adgang til udeareal for øko
- Skal have grovfoder

Produktionen af konventionelle slagtekyllinger har flere ligheder med øko slagtekyllinger end forskelle. Derfor er der ikke lavet undersøgelser af alternativ teknik, da staldsystemet og indretning kan bruges i begge produktioner.

Bedste tilgængelige teknik (BAT)

For det ansøgte er der krav om, at der højst må udledes 4.119 kg ammoniak pr. år. Dette krav til emissionen er i lovgivningen sat ud fra viden om, hvad der kan lade sig gøre, ved at anvende de bedste "teknikker" på markedet, der er tilgængelige i til en pris, der er realistisk i forhold til produktionens størrelse.

Der er kun et staldsystem til produktion af slagtekyllinger

Bedste teknik i form af gylletank med overdækning er valgt til lager.

Ejendommen opvarmes delvis ved hjælp af et jordvarmeanlæg som er tilkøbt staldenes varmesystem og styres gennem ventilations systemets computer.

Produktionen er underlagt regler for IE-brug da der er flere end 40.000 stipladser. Derfor er der krav til at anvende den bedste tilgængelige teknik i forhold til minimering af andre miljøbelastninger og at de krav overholdes. Under valg af staldsystem og teknik, kan man læse mere om det.

Tiltag for at imødegå husdyrbrugets påvirkninger.

Der er i forvejen etableret beplantning i forhold til landskab. For fjerkræavl er det naturligt at rengøring vægtes højt. Det hjælper i forhold til lugt stov og skadedyr. Anlægget er relativt nyt og installationerne er af nyere dato. Derfor vil der ikke kunne opnås besparelser i forhold til at udskifte gammel teknik til ventilation og belysning. Inventaret i staldene er opdateret og kan anvendes til den ønskede produktion.

2.1 Ikke-teknisk resumé af alternativer til teknologi og foranstaltninger (C3) og påtænkte foranstaltninger ved IE-brugets ophør (D2)

Da der ikke bygges nyt, har eneste alternative undersøgelse omhandlet placering af et nyt anlæg på en anden lokalitet. Dette er fravalgt da eksisterende stalde danner en god ramme for produktionen. Desuden kunne en ny mere ekstensiv konventionel kylling produceres ved brug af udearealerne.

Forskellige placeringer af gyllebeholderen er overvejet. Den valgte placering gør at det er muligt at anvende beholderen til lager af vaskevand uden at skulle transportere vaskevandet til beholderen.

Ophør

Ved ophør af produktionen rengøres staldene inkl. gødningsfaciliteter. Fodersiloer tømmes og rengøres. Servicerum rengøres ligeledes.

3. Husdyrbruget og det ansøgte

Alle stalde er forsynet med samme inventar og drives ens. Der er tale om stalde med dybstrøelse og mekanisk ventilation samt jordvarme. Staldene har alle forrum for at sikre høj hygiejnen i produktionen.

Der bygges ikke nye stalde. Produktionsarealet udvides udelukkende ved etablering af ny gyllebeholder. Gyllebeholderen opføres i tilknytning til eksisterende bygninger.

Ændringen af produktionen resulterer i en øget emission, samt en øget antal transporter til ejendommen.

Der anvendes ny teknologi i form af jordvarme, LED belysning og lavenergi ventilation. Desuden er der fokus på ressourceforbruget i form af el, foder og vand.

3.1 Indretning og drift af anlægget (B1, B5, D1a)

Drift

Produktionen sker i holddrift. Dyrene er 1 dag gamle når de sættes ind i stalden og de er i stalden til de er ca. 35 dage gamle. Al dybstrøelse fjernes ved holdskifte. Mellem hvert hold er der en

rengørings periode på 3-7 dage. Således er en produktionsperiode ca. 6 uger. Gødningen fjernes kun ved holdskifte.

Figur 4. Kyllinger og staldsystem.

Dyrene tilses flere gange daglig. Temperatur og inventar justeres for at tilpasses dyrenes udvikling. Under den daglige gennemgang af staldene indsamles evt. døde dyr, disse opbevares i plastcontainere indtil afhentning af DAKA.

Der vil blive etableret en gyllebeholder til flydende husdyrgødning. Det er en del af strategien for at optimere udnyttelsen af dybstrøelsen til bioenergi. Der tages flydende husdyrgødning tilbage som har en øget udnyttelse i markbruget.

Nudrift

Økologiske slagtekyllinger har en produktionsperiode på 63 dage. Herefter slagtes alle dyrene og der udmugning og stalden rengøres. Der kan således produceres ca 5 hold pr år. Dybstrøelsen lagres i markstak.

Ændringer af dyretypen fremgår af skema 210005, hvor alle belastninger i forbindelse med produktionen er beregnet.

Oplysningerne fremgår af husdyrgodkendelse.dk og navngivningen i nedenstående referer til ovenstående **Error! Reference source not found..**

Stald	Dyretype og staldsystem eller flexgruppe	Produktionsareal (m ²)		
		8-årsdrift 2010	Nudrift (§11-tillæg fra	Ansøgt 2019

		(§11 fra 2009)	2015)	
1. Stald	Slagtekyllinger, fast gulv (dybstrøelse)	1.780	1.780	1.780
2. Stald	Slagtekyllinger, fast gulv (dybstrøelse)		538	538
3. Stalde	Slagtekyllinger, fast gulv (dybstrøelse)		2.750	2.750
4. Stald	Får. Sengestald med dybstrøelse (ingen teknik)	275	275	275

Tabel 1. Dyretype, staldsystem, produktionsareal og miljøteknologi.

Nudriften er beregnet ud fra den nuværende lovlige drift i henhold til det eksisterende § 11 tillæg fra 2015, mens 8 års drift tager udgangspunkt i § 11 tilladelsen fra 2009. 8 års driften er opgjort ved at opgøre produktionsarealet, som det så ud for 8 år siden, dengang var der kun produktion i stald 1.

På ejendommen har der indtil nu kun været lager i form af markstakke. Der ønskes en gyllebeholder, der også ses på figur 2. Der er ikke gødningsopbevaringsanlæg til fast gødning. Ved udmugning af dybstrøelse udbringes gødningen direkte eller lægges i markstak efter reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen. I fremtiden vil dybstrøelsen blive eksporteret til et biogasanlæg og returgyllen lagret i gyllebeholderen.

Gyllebeholder	Opførelses år	Kapacitet (m ³)	Overfladeareal (m ²)	NH ₃ -effekt
1. Gyllebeholder	2020	3.100	873	Overdækket, 50% reduktion
2. Markstak				Ingen indregnet
I alt		3.100	873	

Tabel 2 Opbevaringslagre til husdyrgødning.

Ændringer i opbevaringsanlæggene med det ansøgte gør ejendommen mere miljørigtig ved at der produceres energi af husdyrgødningen og restproduktet har en højere udnyttelse i markbruget. Husdyrgødningsbekendtgørelsens gældende regler om opbevaringskapacitet er dækket ved supplerende lejeaftaler på eksterne gyllebeholdere.

Vurdering

Ændringen af produktionsforhold bliver ikke synlig udefra. Størst påvirkning vil ske gennem øgede transporter. Årlig vil der kunne produceres mere end 8 hold, mod 5 hold i nudriften. Vejforholdene er dog så gode at der ikke vil blive en væsentlig for de omkringboende. Der vil i fremtiden ligeledes kunne være udegående dyr, driften vil i fremtiden ikke adskille sig fra nudrift.

3.2 Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, D1a)

Den nye gyllebeholder opføres i neutral farve evt med søssten. Overdækningen vil også blive i mørk farve for at passe til tag på de omkringliggende stalde. Beholderen bliver ca 32 m i diameter og får en totalhøjde på 7,4 m. Beholderen placeres i terræn i henhold til undergrund, højden på elementerne er 4,2 m og med en frihøjde over terræn på 2,5 m, bliver den samlede højde på overdækningen 4,9 m.

De øvrige bygninger er uændret.

Vurdering:

Produktionsbygningerne ændres ikke. Gyllebeholderen opføres bag stald 1 og vil ikke overstige højden på de øvrige stalde. Derfor forventes den nye gyllebeholder ikke at give anledning til nogen væsentlig gene for landskab. Der vil være øget antal transporter i forbindelse med eksport af dybstrøelse til biogasanlæg. Der tages afgasset gylle retur som senere skal fordeles på egne arealer. Det vurderes til at kunne foregå uden væsentlige gener for omgivelserne.

3.3 Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)

Husdyrbruget hører ikke forureningsmæssigt sammen med andre husdyrbrug. Der er ikke samdrift med andre ejendomme.

Vurdering

Der er ikke nogen del af denne ejendom som ikke kan fungere uden andre husdyrbrug, ligesom der ikke deles bygninger og dele af produktionsapparat med andre brug.

3.4 Husdyrbruget og det ansøgtes beliggenhed (B4)

Husdyrbrugets anlæg ligger uden for Natura 2000-områder, rekreative interesseområder, og bevaringsværdige landsbyer, kirkeomgivelser, kystnærhedszonen, lavbundsarealer, skovrejsningsområder, fredede områder, beskyttede naturtyper, strandbeskyttelseslinje, klitfredningslinje, skovbyggelinje, kirkebyggelinje, fortidsmindelinje eller beskyttede sten- og jorddiger. Husdyrbruget ligger inden for naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser m.v., områder med landskabelig værdi, uforstyrrede landskaber, områder med særlig geologisk værdi, værdifulde kulturmiljøer og sø- og å-beskyttelseslinje.

Se bilag 3

Ny bygninger (gyllebeholder) skal opføres i afdæmpede farver og ikke reflekterende materialer, der svarer til farverne på de eksisterende bygninger.

Zonestatus: Husdyrbruget er placeret i landzone.

Lokalplan: Der er ikke udarbejdet lokalplan for landzoneområdet.

Kommuneplan: Husdyrbruget er beliggende i jordbrugsområde.

Oversigt over anlægget fremgår af **Error! Reference source not found.** ovenfor.

Vurdering

Staldene ændres ikke og derfor vurderes ikke på placeringen i landskabet. Gyllebeholderen placeres ved bygningerne dog indenfor å byggelinje, men dog med 100 m til åen. Det vurderes at være bedste placering hvis ikke den skal placeres i det åbne land. Farvevalg vurderes at være tilstrækkelig til at det landskabelige udtryk ved ejendomme ikke ændres væsentlig ved den valgte placering.

3.4.1 Generelle afstandskrav (B4)

Afstandskrav i husdyrbruglovens §§ 6 og 8 skal vurderes i forhold til nye husdyranlæg og gødnings- og ensilageopbevaringsanlæg, samt udvidelser og ændringer, der medfører forøget forurening.

Afstand fra staldanlæg og lign. til nærmeste naboer og byzone m.v.	Afstand / retning
Nærmeste nabo uden landbrugspligt er Ved Åen 10	ca. 132 m (S)
Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde (Møgeltønder).	ca. 1,4 km (N)
Område i landzone (Møgeltønder Campingplads), der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende.	ca. 1,4 km (N)
En beboelsesbygning på en ejendom uden landbrugspligt, der ligger i en samlet bebyggelse i landzone, og som har en anden ejer end driftsherren.	ca. 1,4 km (N)

Tabel 3 Afstandskravene i Husdyrbrugslovens §6 er overholdt

Afstand fra staldanlæg til.	Afstand
Ikkealmene vandforsyningsanlæg – krav 25 m	> 25 m
Almene vandforsyningsanlæg – krav 50 m	> 50 m
Vandløb (herunder dræn) og søer – krav 15 m	< 8 m
Offentlig vej og privat fællesvej – krav 15 m	ca. 60 m
Levnedsmiddelvirksomheder – krav 25 m	> 25 m
Beboelse på samme ejendom – krav 15 m	80 m
Naboskel – krav 30 m	> 30 m

Tabel 4 Afstandskravene i Husdyrbrugslovens §8 er overholdt

Der er i tidligere godkendelse givet dispensation fra afstandskravet på 15 m til vandløb. De resterende afstandskrav i § 8 er overholdt.

Afstandskrav til lager af flydende husdyrgødning	Krav i meter	Afstand i meter
Søer og vandløb - gyllebeholder	100	100 m
Nabobeboelse, krav om overdækning af nye gyllebeholdere – Ved Åen 10	300	245 m
§ 7 natur, krav om overdækning af nye gyllebeholdere	300	Hede/Overdrev mod Nord/øst – 5.000 m

Tabel 5 Husdyrgødningsbekendtgørelsen §§ 21 og 22, afstand til ny gyllebeholder

Gyllebeholderen overdækkes og derfor er kravene overholdt.

Vurdering:

De eksisterende bygninger overholder afstandskrav med dispensation for stald 2. Det vurderes at ny gyllebeholder også overholder afstandskrav og lovligt kan opføres som angivet.

3.5 Ammoniakemission (B5, B4, D1b)

Ejendommens produktions anlæg overholder BAT kravet til emission ved brug af stalddtype og flydende gødningslager med overdækning.

Staldene opvarmes delvis ved jordvarme som anvendes i forbindelse med indblæsningsluften. Effekten på staldklima og strøelsesmåtte er at sidestille med en varmeveksler som har en effekt på 30% reduktion af emissionen.

Denne effekt er ikke medregnet idet der er tale om eksisterende stalde som alene af den grund overholder kravene til BAT.

3.5.1 Naturpunkter (B5, D1b)

Kategori 1-natur

Nærmeste kategori 1 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper inden for Natura 2000-områder, ligger ca. 1100 m syd for anlægget. Det drejer sig om en mose med 2 søer der ligger inden for fuglebeskyttelsesområdet Vidåen.

Beregning via husdyrgodkendelse.dk på dette område, viser en totaldepositionen på maksimal 0,2 kg N/ha/år. Ingen kumulation. Merdeposition til nærmeste naturområdet er beregnet til 0,0 kg N/ha/år

Kategori 2-natur

Nærmeste kategori 2 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder, ligger ca. 700 m sydøst for anlægget.

Totaldepositionen fra husdyrbruget på naturområdet vil være på 0,0 kg N ha/år og merdepositionen 0,0 kg N ha/år.

Kategori 3-natur

Nærmeste kategori 3 natur, ligger ca. 1500 m syd for anlægget. Kategori 3 natur omfatter øvrige ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1 eller 2. Det er bl.a. heder, moser og overdrev omfattet af NBL § 3 og ammoniakfølsomme skove.

Beregninger af depositionen til nærmest kategori 3 viser en total deposition på 0,2 kg N/ha/år og en merdeposition på 0,0 kg N/ha/år. Andre naturområder der er omfattet kategori 3 ligger i en større afstand og må derfor modtage en lavere belastning.

Beskyttelsesniveauet for ammoniakdeposition er derfor overholdt. Det skal med i betragtningen at der ikke er medregnet en effekt at jordvarme/ventilations systemets effekt på emissionen.

Vurdering:

Med totalbelastninger på maksimalt 0,2 kg N/ha/år og ingen merbelastning, vil påvirkningen ikke øges. Derfor vurderes det ikke at natur vil ændre karakter ved påvirkningen fra det ansøgte.

3.6 Lugtemission (B6, B4, D1b, D1c)

Der er foretaget en beregning af lugten efter henholdsvis den nye lugtvejledning 7 og FMK-vejledningen⁸. Geneafstanden fastsættes i hvert enkelt tilfælde på baggrund af den længste geneafstand beregnet efter de to vejledninger.

Tabel 6: Resultatet af lugtberegningerne for Ved Åen 11

Samlet resultat af lugtberegning 						
Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (m)	Korrigeret geneafstand (m)	Vægtet gennemsnitsafstand (m)	Genekriterie overholdt
 Ved Åen 10	0	NY	287,3	229,8	257,6	Ja
 Herredvej 1	0	NY	584,6	584,6	1364,8	Ja
 Sønderby, Møgeltønder	0	NY	761,9	761,9	1356	Ja

Lugtgenekriteriet er overholdt. Nærmeste samlet bebyggelse er Herredvej 1 med omgivende beboelse. Nærmeste nabo er Ved Åen 10. Nærmeste byzone er Sønderby, Møgeltønder.

Ejendomme med landbrugspligt er ikke omfattet af det generelle beskyttelsesniveau. Det vil sige, at de ikke indgår i vurdering af, om der ligger enkeltboliger eller samlet bebyggelse inden for de beregnede geneafstande.

3.6.1 Kumulation til naboer (B6, D1b)

Der er ingen kumulation fra andre husdyrbrug i forhold for samlet bebyggelse eller byzone.

3.7 Øvrige emissioner og gener (B7, D1b)

Ud over lugt og ammoniakemission kan der fra et husdyrbrug være gener fra støj, støv, fluer/skadedyr, lys, transporter. Desuden kan energiforbruget til produktionen påvirke klimaet.

3.7.1 Støj (B7, D1b)

De væsentligste stationære støjkloder fra husdyrbruget er ventilationsanlæg og indblæsning af foder. Ventilationsbehovet er meget afhængigt af udendørs temperatur og kyllingernes vægt. I dag begrænses støjen ved multistepventilation. Rengøring og vedligehold er ligeledes vigtig i forhold til at begrænse støjen mest muligt.

Ved drift forventes det, at der leveres foder 1 gang hver uge. Antallet af foderleverancer vil være størst i den sidste del af hver produktionsperiode. Indblæsning af foder i siloer sker ca. 60 minutter pr. levering.

De væsentligste periodiske støjgener vil være fra truck- og lastbilkørsel i forbindelse med levering og afhentning af kyllinger. Kyllinger afhentes i dag- og nattetimer (ca. 52 gange årligt). Læsning sker fjernest muligt fra nabobeboelse.

For at sikre de nærmeste nabobeboelser mod væsentlige støjgener vil læsemateriel vælges med fokus på støj. Materiel til indfangning og læsning bruges over hele landet og derfor vil udstyr tilpasses og støje mindst muligt.

Vurdering

Det vurderes det, at der tages tilstrækkelige støjmæssige hensyn til omgivelserne. Valgte tiltag og management samt krav til samarbejdspartnere er vigtig i forhold til at kunne begrænse støj. Ejendommens placering gør desuden at der ikke er mange beboelser som generes af støj fra ejendommen.

3.7.2 Støv (B7, D1b)

Den største kilde til støvgenerne skønnes at være interne transportere, håndtering af foder og halm. Foder til dyrene opbevares i umiddelbar nærhed af staldene og i udendørs stålsilo med cyklon.

Vurdering

Det vurderes, at de omkringboende er tilstrækkeligt sikret mod væsentlige daglige støvgener, og at støv kun i sjældne tilfælde f.eks. i forbindelse med høst vil give anledning til gener uden for ejendommen.

3.7.3 Lys (B7, D1b)

Facaderne på staldene er ikke oplyst. Der er ingen lysplader i taget. Der er opsat lamper ved indgange til staldene. Af hensyn til naboer og de landskabelige værdier vil det udendørs lys være slukket mellem kl. 23 og kl. 6. Undtagelsen herfra er ved udlæsning af slagtedyr. Lys fra stalden vil ikke kunne undslippe, derfor påvirkes omgivelserne ikke af kyllingernes dagslængde.

Vurdering

Det vurderes, at der er taget tilstrækkeligt hensyn til omkringboende og de landskabelige værdier.

3.7.4 Skadedyr (B7)

Gnavere

Der er aftale med et godkendt firma om rotte- og skadedyrsbekæmpelse (besøg 2-4 gange årligt). I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.). Det er vigtigt i forhold til ejendommens status at der ikke er nogen forekomst af gnavere. Derfor bliver det en del af den daglige management, at sikrer ejendommens tiltag til forebyggelse og bekæmpelse af skadedyr.

Alle stalde er bygget og indrettet så adgang til produktions anlæg bliver så vanskelig som mulig, som 1.ste tiltag mod gnavere.

Fluer

Der foretages normalt ikke nogen form for bekæmpelse. Staldsystemet er med dybstrøelse men strøelse er så tør at der ikke kan udvikles fluelarver. Rengøring i forrum og ved foderopbevaring sikre at der ikke er steder hvor udviklingen af larverne kan forekomme.

Vurdering

Det vurderes, at husdyrbruget vil sørge for god staldhygiejne, forsvarlig foderopbevaring, fjernelse af affald, foder og gødningsrester, så at skadedyrsangreb forebygges. Opbevaring af husdyrgødning om gylle vurderes ikke at udgøre nogen risiko.

3.7.5 Transporter (B7)

Transporter til og fra ejendommen sker via Kogen. Hovedparten af transporten til og fra ejendommen med foderstoffer, levering og afhentning af dyr, samt transport af husdyrgødning sker fortrinsvis i dagtimerne, men kan forekomme på alle tider af døgnet.

Tabel 7 Transporter til og fra ejendommen

Aktivitet	Type	Tidspunkt	Nudrift	Ansøgt drift
Indsætning af kyllinger	Lastbil	Hverdag	9	16
Kyllinger til slagteri	Lastbil	Hverdag	45	100
Får til ejendommen	Lastbil	Hverdag	0	0
Får fra ejendommen	Lastbil	Hverdag	2	2
Foder transport	Lastbil	Hverdag	30	30
Strøelse til stalde	Traktor med vogn	Hverdag	4	8
Brændstof/diesel	Lastbil	Hverdag	15	20
Husdyrgødning, eksport	Lastbil	Hverdag	25	40
Returgylle	Lastbil	Hverdag	0	50
Døde dyr	Lastbil	Hverdag	18	18
Affald	Lastbil	Hverdag	12	12
Samlet			160	298

Antallet af transporten øges, da flere transporten sker med lastbil. Adgang til ejendommen sker via Kogen hvorfor der ikke foregår transport forbi nærmeste nabo. Desuden forekommer transport mest i dagtimerne.

Transport i forbindelse med ind – og udsætning af kyllinger øges da der produceres flere hold årligt. Fåreproduktionen er uændret.

Fodertransporten øges ikke, der modtages foder i hele læs og med større biler.

Strøelsen hentes på vogn og antal transporten øges i takt med antal hold årligt.

Behov for brændstof øges en lille smule.

Der vil blive øget transport med husdyrgødning. Dybstrøelsen afsættes til biogan og der modtages afgasset biomasse til lagring i ny gyllebeholder. Lastbilerne som benyttes til denne transport er udstyret til det og derfor minimeres spild mm.

Transport med døde dyr og affald er uændret.

Vurdering

Det vurderes at virksomheden i forbindelse med ændringen har taget tilstrækkelig hensyn til omgivelserne og naboer. Meget af den øgede transport kan henføres til produktionen af bioenergi og etablering af egen gyllebeholder. Det vurderes at transportmateriel er udformet og anvendes så naboer generes mindst muligt.

3.8 Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, D1b)

Affald afhændes ifølge kommunens anvisninger. Erhvervsaffald afhentes af Marius Pedersen, Rødekro.

Tabel 8 Affald og mængder

Type	Opbevaring	Håndtering	Mængde pr år
Døde dyr	Lukkede containere	DAKA på afhentningsplads	2.160 kg
Erhvervsaffald	Containere	Marius Pedersen	500 – 2.000 kg
Olie og kemikalier	Beholdere, aflåst rum	Kommunal modtagelsesplads	5 - 50 L
Medicin og vaccine	Køl i forrum	Dyrlæge og kommunal modtagelse	5 – 10 kg
Pap og papir	Samles i maskinhus	Kommunal modtagelse	100 – 200 kg
Plastaffald	Samles i maskinhus	Marius Pedersen	Ca 50 kg

3.8.1 Døde dyr (B8)

Døde dyr afhentes af DAKA på fast plads ved den overkørsel som ligger ud til Kogen på øst side af anlægget. Det sker i henhold til gældende regler.

Figur 5 Placering for afhentning af døde dyr

De opbevares hygiejnisk og i lukkede plastcontainere placeret ved hver gavl af staldene. Der er en forventet mængde på 250 kg /rotation. (ca. 32 dage). Årligt ca. 2.160 kg.

Vurdering

Regler for kadaverplads overholdes. Containere samles og stilles samlet ved afhentningsplads før der tilkaldes tømning. Plads og containere er indrettet og vil blive rengjort så der ikke vil være nogen gener eller uhygiejniske forhold omkring håndteringen af døde dyr.

3.8.2 Affald (B8)

Slagtekyllingeproduktion giver generelt anledning til beskedne mængder affald.

1) Affaldsforebyggelse.

Foder leveres i løsvægt, direkte fra lastbil til fodersilo, uden brug af emballage.

Dyrene til indsætning transporteres på lastbil, i plastkasser der genanvendes

Plastkasser til slagtedyrene genanvendes.

2) Forberedelse med henblik på genbrug.

Ved indsætning af dyrene er medarbejderne opmærksomme på ikke at beskadige transportkasserne således de kan genanvendes

Kasserne til slagtedyrene bliver ligeledes behandlet med omhug, således de kan genanvendes.

3) Genanvendelse.

Se ovenstående

4) Anden nyttiggørelse

Alt gødningen bliver omdannet til CO2 neutral energi via biogasanlæg.

5) Bortskaffelse.

Evt. restaffald bliver håndteret ifølge vejle kommunes vejledning. Eks. udskiftning af lysstofrør.

Vurdering

Der er aktivt taget stilling til håndtering af affald. Bortskaffelse sker forsvarligt. Det vurderes at ejendommen har en tilfredsstillende affaldshåndtering.

3.8.3 Olie- og kemikalier (B7 og B8)

Opbevares i aflåst rum. Der anvendes ikke pesticider i en økologisk produktion. Markbruget vil fortsat blive dyrket økologisk og der anvendes normalt ikke medicin udover vacciner i kyllingeproduktionen.

Olie bortskaffes af leverandør og medicinrester håndteres af dyrlæge. Vaccine emballage afleveres på kommunal genbrugsplads.

Vurdering

Der er aktivt taget stilling til håndtering af affald. Bortskaffelse sker forsvarligt. Det vurderes at ejendommen har en tilfredsstillende affaldshåndtering.

3.8.4 Energiforbrug (B8-(brugen af naturressourcer))

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Lavenergibelysning, naturlig ventilation, eftersyn og rengøring af ventilatorer samt temperatursyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation. Det opgivne, forventede forbrug af el på årsplan ligger på ca. 40.000 kWh inkl. privatforbrug. Den største del af elforbruget i produktionen vil gå til ventilationen. Ventilationen er computerstyret, så sikres det, at der ikke overventileres, med ekstra tab af varme og strøm til følge. Regelmæssig kontrol og vedligeholdelse af ventilationsanlægget er derfor af stor betydning.

Staldene er forsynet med undertryksanlæg, med indsugningsventiler placeret i væg, afkastene er ført 0,5-1,0 meter over kip og er uden overdækning. Som sikkerhedsventilation er monteret gavlventilatorer.

Udsugningskapaciteten er maksimalt 4,0 til 4,5 m³/time pr. kylling (dog ekskl. gavlventilatorer). Om vinteren og i perioder med små kyllinger vil ventilationsbehovet være under 1/10 heraf. I den periode kan jordvarmen forsyne staldene 100 % med varme. Ventilationsanlægget er fuldautomatisk reguleret. Ventilationen er trinvis styret med følere som registrerer temperatur og luftfugtighed. Der er stigende belægning i stalden i hele produktionsperioden, variationen i ventilationsbehov stammer fra belægningsstigningen og til dels fra årstidsvariation.

Lufthastigheden i luftafkastene er ved maksimal ventilation ca. 8 m/s, men ved minimum ventilation er hastigheden under 1 m/s.

Der findes mobil nødstrømsgenerator (traktor) som kan tilsluttes stalden ved strømafbrydelse.

I forbindelse med holdskifte (ca. 16 hold om året) rengøres og kontrolleres ventilationen indvendig og udvendig. Der er valgt lavenergilystofrør i staldene.

Det årlige forbrug af olie i nudriften ligger på ca. 15.000 liter fyringsolie og 5.000 liter dieselolie. En stor del af fyringsolieforbruget går til opvarmning af slagtekyllingestalden, især i de første uger af deres levetid. Ved anvendelse af opdrætsstalden, stald 2, er dette forbrug faldende markant i forhold til 8

års driften.. Der er endvidere opsætning af et varmegenvindings anlæg i forbindelse med jordvarme. Ventilationen i forbindelse med jordvarmer forventes det årligt forbrug af fyringsolie forsat at ligge på 15.000 liter. Altså en besparelse på godt 35.000 liter fyringsolie per år i forhold til 8 års driften..

Dieselforbruget forventes at være uændret i ansøgt drift.

Ventilationsanlægget skal renholdes og rengøres efter behov dog mindst én gang om året, men i praksis ved hver rotation. Der skal føres en driftsjournal over ressourceforbrug.

Vurdering

Der anvendes BAT med hensyn til energibesparende foranstaltninger. Fokus er rettet mod bedst mulig udnyttelse af ressourcerne og minimering af affaldsmængden.

3.8.5 Vandforbrug (B8)

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Iblødsætning af staldene inden vask, vask med højtryksrensere, brug af drikkekrug til opsamling af vandspild samt daglig inspektion og reparation af eventuelle lækager.

Forsyningen af vand til ejendommen sker fra Tønder Byvand.

Nudrift:

Det opgivne, forbrug af vand (drikkevand og vaskevand) på årsplan ligger på ca. 1.200 m³. Dertil kommer et vandforbrug på ca. 10 m³ til maskinvask per år.

Ansøgt:

Det forventede vandforbrug andrager 4.000 m³ drikkevand og 500 M³ vand til staldvask og daglig vask i forrum. Dertil 10 M³ til vask af maskiner

Der foretages jævnlig inspektion af drikkevandsinstallationer (minimum to gange om ugen) med henblik på reduktion af vandforbruget. Ved rengøring af stalde mellem hver skift, i blødsættes disse før vask, dette mindsker vandforbruget.

For at sikre at BAT-niveauet opnås og fastholdes er vedligeholdelse af drikkevandssystemer og udskiftning til nyt et fokusområde.

Vurdering

Vi vurderer, at der anvendes BAT med hensyn til vandbesparende foranstaltninger, med de tiltag der i det daglige tages mht. vandforbruget og fordelingen af vand i staldene.

3.9 BAT-Ammoniakemission (B9, C2)

Der findes kun samme staldsystem til slagtekyllinger, beregninger viser at BAT niveau i gældende ansøgning er overholdt.

BAT niveau i nudrift er fastlagt i nuværende godkendelse til 4.095 kg N /år fra stald. I Tabel 9 er BAT og faktisk emission angivet.

Tabel 9 Faktisk og BAT emissionsniveau.

Samlet BAT beregning ? i			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	3770	349	4119
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	3770	175	3944
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	175
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Produktionen overholder BAT ved anvendelse af aktuelle staldsystem. I tabel 10 er forudsætningerne og BAT standard niveauer angivet. Der er ikke tale om nye staldanlæg og effekten af varmesystemet med styrning og effekt på ventilation er ikke indregnet. Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke en Vera test af teknikken og derfor er den ikke optaget på teknologilisten.

Tabel 10 Anvendt stalddtype og forudsætninger for BAT

BAT krav opnåelig ved anvendelse af BAT for nye og eksisterende stalde ? i				
Staldnavn	Navn på dyretype og staldsystem eller flexgruppe	Forudsætning for BAT-beregning	BAT krav ved ny stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år))	BAT krav ved eksisterende stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år)) ^c
Slagtekyllingestald nr 1	Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger	Eksisterende staldafsnit	0,57	0,74
Starterstald nr 2	Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger	Eksisterende staldafsnit	0,57	0,74
Slagtekyllingestald nr 3	Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger	Eksisterende staldafsnit	0,57	0,74
Fårestald nr 4	Får og geder. Dybstrøelse	Eksisterende staldafsnit	0,84	0,84

Det samlede BAT-krav er i Husdyrgodkendelse.dk beregnet til 4.119 kg N/år og ammoniakemissionen er på 3.944 kg N/år, dermed er det vejledende emissionsniveau overholdt med 175 kg N/år.

Til reduktion af ammoniakemissionen er indregnet, at den nye gyllebeholdere forsynes med fast overdækning. Ammoniakfordampningen fra gylletanken halveres derved i forhold til naturligt flydelag.

Vurdering:

Med den valgte stalddtype, som også er eneste type i Danmark er BAT emissionen for staldanlægget lige netop overholdt for de eksisterende stalde. Samlet har det ansøgte en emission på 175 kg N/år under BAT kravet, det stammer fra gyllelager som forsynes med teknologi. Samlet set vurderer vi at BAT er overholdt.

3.10 Grænseoverskridende virkninger (B10)

Husdyrbruget ligger tæt ved den danske grænse. Det vurderes dog at der ikke er en øget påvirkning på tværs af grænsen. Vi finder derfor en undersøgelse af indvirkning på miljøet i Tyskland, ikke relevant.

4. Projektets direkte og indirekte virkninger for miljø, natur og mennesker (D) og hvad der er gjort for at mindske virkningerne (D1c).

I dette afsnit redegøres for projektets direkte og indirekte virkning for miljø, natur og mennesker. Emissioner fra anlægget skal vurderes i forhold til netop den placering produktionen har og der skal redegøres for hvilke foranstaltninger, der påtænkes truffet for at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere forventede væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet. (Bilag 1D). Konsulenten kan også foreslå egenkontrolvilkår (B7), for at sikre efterlevelse af de foranstaltninger der træffes for at begrænse skadelige virkninger på miljø, natur og menneskers sundhed.

Beskrivelserne og vurderingerne skal dække følgende emner (Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 4, stk. 6):

Det ansøgte væsentlige direkte og indirekte virkninger i forhold til

- 1) Befolkningen og menneskers sundhed,
- 2) Biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter,
- 3) Jordarealer, jordbund, vand, luft og klima,
- 4) Materielle goder, kulturarv og landskabet,
- 5) Samspelet mellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og
- 6) Sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af faktorerne efter nr. 1-5.

Vurderingen i miljøkonsekvensrapporten tager udgangspunkt i beskrivelsen af det ansøgte fra kapitel 3.

Parenteserne under overskrifterne henviser til de berørte emner fra husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 4, stk. 6.

4.1 Beliggenhed og bygningsændringer i forhold til landskab og Bilag IV arter (D1c)

Med udgangspunkt i at der ikke bygges nye bygninger og at etableringen af en ny gyllebeholder bliver holdt i neutrale farver, vil landbruget ikke skæmme det landskabelige udtryk. Forskellige placeringer af gyllebeholderen er overvejet, men i forbindelse og bag eksisterende bygninger falder beholderen naturligt ind. Hensyn til sikkerhed, 100 m fra åen på jævnt terræn er at foretrække.

Husdyrbruget skal forsat tage hensyn til den vilde fauna og natur. Største ændring bliver at kyllingerne ikke skal benytte udearealerne. Disse vil hvis de ikke skal bruges til hønsegård blive indlemmet i harmoniarealet til dyrkning af eget foder.

Bilag I-arter

Husdyrbruget råder over ca. 34 ha i fuglebeskyttelsesområdet Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen (F60).

F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen

Tøndermarsken er en del af Vadehavet, som er dannet af tidevand og stormfloder. Dannelsen begyndte i læ af den ydre ø-kæden for omkring 3.000 år siden og strækker sig fra Holland, gennem Tyskland og op gennem Danmark. De første diger blev bygget i Holland for omkring 1.000

år siden, hvilket gjorde opdyrkning og systematisk afvanding af marsken mulig. På grund af det store indhold af næringsstoffer, som havet har aflejret sammen med ler og sand, er marskjorden meget frugtbar. I det danske vadehavsområde blev det første dige bygget i 1556 i Tøndermarsken.

De øvrige diger er også opført i dette århundrede og det nyeste - Det fremskudte Dige ved Højer - blev indviet i 1981. Ved opførelsen af det fremskudte dige blev saltvandssøen etableret for at kompensere for tabet af forlandet, som var et vigtigt fugleområde. Tøndermarsken består i dag af arealer i omdrift samt vedvarende græsarealer, hvoraf større områder om udpeget som § 3 beskyttede enge. Vidåen er Sønderjyllands største vandløb og afvander ca. 1/3 af Sønderjylland samt en del af Tyskland. Vidåen løber gennem Tøndermarsken og Rudbøl Sø og udmunder i Vadehavet. Vadehavet er et unikt naturområde med international betydning og betragtes sammen med Tøndermarsken og Rømø, som ét af verdens 10 vigtigste vådområder. Fuglebestanden i Tøndermarsken er gået tilbage siden 1980'erne hovedsageligt pga. intensivering af landbrugsdriften. Husdyrtrykket har været stigende, hvilket har medført, at et stigende antal reder bliver nedtrampet. Den faldende vandstand samt stigende rævebestand i området har også haft en væsentlig påvirkning. Det menes dog overvejende, at have betydning, fordi den ynglende fuglebestand nu er for lille til at kunne danne et effektivt "luftforsvar" ligesom de tidligere har kunnet. Også fordi den sænkede vandstand har medført, at flere reder nu er tilgængelige for rovdyrene. For at forbedre levevilkårene for fuglene i Tøndermarsken og omegn, anbefaler det tidligere DMU bl.a. en reduktion i græsningstrykket i fuglenes yngletid til 1,5-2 ungture pr. ha, så et færre antal reder bliver nedtrampet. Udpegningsgrundlaget for Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen udgøres af følgende ynglefugle: Rørdrum, hvid stork, rørhøg, hedehøg, mosehornugle, brushane, klyde, hvidbrystet præstekrave, havørn, fjordterne, sorterne, plettet rørvagtel, engsnarre og blåhals samt følgende trækfugle: Sangsvane, pibesvane, bramgås, almindelig ryle, hjejle, strandhjejle, lille kobbersneppe, islandsk ryle, pibeand, spidsand, skeand, gravand, kortnæbbet gås og grågås.

Rørdrum er en sjælden ynglefugl herhjemme, men yngler med sikkerhed på både Rømø og i Tøndermarsken. Den yngler i rørskov og sumpområder, hvor der er vanddække, for at forhindre rovdyr i at nå frem til reden. Den har været i tilbagegang i mange år, hovedsageligt pga. afvanding og opdyrkning af sumpområder, men er nu i svag fremgang.

Hvid stork er efterhånden en meget sjælden gæst og i de seneste par år har der ikke været ynglende par i området. Den hvide stork er vurderet til at have ugunstig bevaringsstatus og den er opført på den danske rødliste som kritisk truet. Den hvide stork er afhængig af store vådområder, lavvandede søer og moser, hvor den fouragerer og bygger sin rede på hustage eller opsatte platforme.

Rørhøge yngler spredt i hele Tønder Kommune med Tøndermarsken som en af landet vigtigste lokaliteter. Rørhøgen har næsten været udryddet i Danmark, men den er nu stabil med ca. 650 ynglende par på landsplan. Den yngler i rørskove ved søer og våde enge og fouragerer på enge og marker. Den største grund til at rørhøgen næsten blev udryddet var afvanding, dræning og opdyrkning af vådområder og engarealer. På nuværende tidspunkt er rørhøgen vurderet til at have gunstig bevaringsstatus, men ønsker man at forbedre vilkårene for den, skal der reetableres vådområder som tidligere er blevet drænet og opdyrket.

Hedehøg er en meget sjælden ynglefugl i Danmark med en total bestand på ca. 40 par, hvor hovedparten yngler i Sydvestjylland. Ballum Enge er den vigtigste danske ynglelokalitet med 8-10 par (Basisanalysen 2006). Hedehøgen yngler før i moser og engområder, men findes nu næsten udelukkende i vinterafgrøder. Den er afhængig af store åbne enge og heder til fødesøgning. Bevaringsstatus vurderes som ugunstig og den er opført på den danske rødliste som truet. Den største trussel er drab af unger i forbindelse med høst.

Mosehornugle er en meget sjælden ynglefugl, der ikke yngler i Danmark hvert år. Den yngler på strandenge og ådale med lav vegetation samt mose- og hedeområder. Mosehornuglen fouragerer på store åbne heder, moser eller strandenge. Reden placeres på jorden, ofte i en fordybning, og som regel i højt græs eller nær småbuske. Den danske bestand er aftaget gennem de senere år og

den har ugunstig bevaringsstatus og er opført som truet på den danske rødliste. Tilbagegangen skyldes hovedsageligt tilgroning samt manglende eller for intensiv græsning af leveområderne.

Brushane lever på brakvands- og ferskvandsenge med lav vegetation. Den er aftaget betydeligt siden 1970'erne og er opført på den danske rødliste som truet. En af årsagerne til tilbagegangen er formentlig udtørring og manglende afgræsning, eller for højt græsningstryk som medfører

nedtrampning af rederne. Brushanen er i stor fare for at forsvinde i vadehavsområdet og der er kun en meget lille ynglebestand tilbage, som næsten udelukkende holder til på Rømø.

Klyde er hyppig trækgæst og ynglefugl i og omkring Vadehavet. Den yngler i kolonier på småøer eller på strandenge. Klyden har gennem de senest årtier været i fremgang og har gunstig bevaringsstatus. Lavt græsningstryk i yngletiden samt høslæt uden for yngletiden vil forbedre klydens vilkår i Vadehavet.

Hvidbrystet præstekrave (Charadrius alexandrinus) er både sjælden som ynglefugl og trækgæst. Dens bevaringsstatus er usikker og den er opført som truet på den danske rødliste. Den yngler på uforstyrrede brede strande, i klitter og på tørre strand- og marskenge, og er generelt sårbar overfor forstyrrelser i yngleperioden.

Havørn var indtil 1990'erne udryddet i Danmark. Herefter er den genindvandret og vi har nu ca. 30 ynglende par og overvintrende trækgæster fra nabolandene der gerne holder til nær overvintrende gæs. Havørnen er Danmarks største rovfugl med et vingefang på op til 2,5 m. Den lever primært af fisk og svømmefugle og holder derfor mest til ved fjorde, større søer og lavvandede kyster som Vadehavet. Havørnen er fredet og bestanden er vurderet til at være sårbar, men dette projekt vurderes ikke at påvirke arten væsentligt.

Fjordterne er en almindelig yngle- og rastefugl i vadehavsområdet, i Tøndermarsken og på Rømø. Den har gunstig bevaringsstatus. Den yngler både ved saltvand og ferskvand, i lav vegetation der afgræsses ekstensivt og gerne i tilknytning til hættemåge- og havternekolonier.

Sortterne har været i tilbagegang i mange år og har nu sit sidste ynglested i Sønderjylland i Hasberg sø som ligger i udkanten af Tøndermarsken. Den yngler på høj vegetation, på våde enge eller i søer og moser, hvor den er beskyttet mod prædatorer. Dræning, gødskning og tilgroning af dens levesteder anses for at være nogle af de væsentligste faktorer bag tilbagegangen. Sortternen er opført på den danske rødliste som truet og den har ugunstig bevaringsstatus.

Plettet rørvagte er en sjælden ynglefugl i Danmark med få ynglende par i Tøndermarsken. Den yngler på ekstensivt afgræssede våde enge og sumpede vådområder og er følsom overfor forstyrrelser i rugetiden. Den plettede rørvagtel er vurderet til at have ugunstig bevaringsstatus.

Engsnarre er en sjælden ynglefugl. Efter at være næsten helt forsvundet i 1970'erne, hovedsageligt pga. intensivningen af landbrugsdriften, er den nu begyndt at stige i antal igen. Den foretrækker åbne kærmoser og områder med højt græs, som ikke høstes før sidst på sommeren. Bevaringstilstanden er vurderet til at være ugunstig.

Blåhals er indvandret til de sydvestjyske marskområder i 1990'erne og yngler nu spredt op til Varde å. Den yngler nær vand i pilebuske, men kan også yngle i vinterraps, når blot afgrøderne grænser op til vandløb e.l. Bevaringsstatus er positiv og tiltagende.

Sangsvane er trækfugl i Danmark med op mod 23.000 overvintrende individer hvert år. Den lever primært af vandplanter. I takt med at vandplanternes vækst er blevet hæmmet i rasteområderne, som følge af udledning af næringsstoffer, er sangsvanerne begyndt at fouragerer på dyrkede arealer som hvede-, raps-, kartoffel- og roemarker og på græs- og engarealer. Sangsvanen har i de seneste årtier været i fremgang og den er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus.

Pibesvane raster spredt i Danmark, når den flyver mellem ynglepladserne i Rusland og vinterkvarterene i Holland og England. I milde vintre overvintrer nogle få hundrede pibesvaner i Danmark. Den lever primært af vandplanter.

I takt med at vandplanternes vækst er blevet hæmmet i rasteområderne, som følge af udledning af næringsstoffer, er pibesvanerne siden 1970'erne begyndt at fouragere på dyrkede arealer som græs-, raps-, og vinterhvedemarker. Pibesvanen er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus.

Bramgås raster i betydelige antal om foråret og efteråret i Vadehavet, hvor den især benytter græsområderne på forlandet ud for digerene til fouragering. Bestanden har været stigende de senere år og bevaringsstatus er vurderet som gunstig.

Almindelig ryle er en hyppig trækgæst i Vadehavet, med op mod 400.000 rastende individer om efteråret. Som ynglefugl har den ugunstig bevaringsstatus, og den er opført på den danske rødliste som truet. Almindelig ryle yngler på strandenge og ferske enge. Afgræsning eller høslæt på engene vil sikre, at vegetationen er i en højde, der gør området egnet som ynglested for den almindelige ryle. Det er vigtigt, at høslæt foretages fra midten af juli, ligesom græsningstrykket i perioden april til midt i juni skal være så lavt, at rederne med æg ikke trampes itu.

Hjejle er almindelig trækgæst i Vadehavet og Tøndermarsken med op mod 100.000 rastende gæster både om foråret og efteråret. Danmark har dermed et stort internationalt ansvar for hjejlen. Hjejlen fouragerer på vaden, marker og våde enge. Den er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus som trækfugl, men er opført på den danske rødliste som kritisk truet. Hjejlen har tidligere været en almindelig ynglefugl i Danmark. Den yngler på tørre og åbne heder, men opdyrkning og tilgroning af hederne har ødelagt ynglesucces'en.

Strandhjejle er almindelig trækgæst i Vadehavet, hvor der raster 3-4000 om efteråret. Dette gør Vadehavsområdet til den vigtigste rastelokalitet i Danmark. Den holder sig primært ude på vadefloden og raster på strande eller høje sandbanker under højvande. Strandhjejlen er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus i Danmark.

Lille kobbersneppe er almindelig trækfugl i Vadehavet, hvor der raster op mod 50.000 i foråret. Vadehavet er dermed den vigtigste rastelokalitet for Lille Kobbersneppe i Danmark. Lille kobbersneppe holder primært til ude på vadefloden, hvor den fouragerer og hviler på sandbanker eller uforstyrrede sandbanker under højvande. Lille kobbersneppe er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus i Danmark.

Islandsk ryle raster i betydelige antal om foråret og efteråret i Vadehavet, hvor den især på fouragerer på småmuslinger og raster på sandbanker. Den islandske ryle er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus.

Pibeand er en almindelig rastende gæst i Vadehavet og Tøndermarsken både om efteråret og om foråret. Derimellem overvintrer den i Holland eller Frankrig. Den lever af alger og ålegræs om efteråret, og om foråret afgræsser den strandenge og ferske enge. Til tider afgræsser den også vinterafgrøde pga. manglende strandengarealer. Der raster op til flere hundrede tusinde pibeænder i Vadehavet og Tøndermarsken hvert år, som efterfølgende trækker til deres yngleområder i Nordskandinavien. Pibeanden har gunstig bevaringsstatus, men er opført på den danske rødliste som sårbar.

Spidsand har været i tilbagegang siden 1980'erne, men er stadig en forholdsvis almindelig trækgæst i Danmark, hvoraf Vadehavet er et af de vigtigste rasteområder. Spidsanden yngler og fouragerer på lavt vand og strandengene. Hovedårsagerne til tilbagegangen er dræning af strandengene samt stigende næringsbelastning i de lavvandede områder, hvilket medfører en ændring af den tilgængelige føde. Spidsanden bevaringsstatus er ugunstig, og den er opført som rødlisteart som sårbar.

Skeand er både trækgæst og ynglefugl i Danmark med Tøndermarsken og Vadehavet som en af de vigtigste lokaliteter, med op til et par tusinde rastende ænder hvert år. Den yngler i vegetationsrige søer og kystlaguner og på strandenge. Den lever af at filtrere vandet for plankton og små krebsdyr med næbbet. Den danske bestand er vurderet til at være rimelig, og den har gunstig bevaringsstatus.

Gravand overvintrer i store antal i Tøndermarsken og Vadehavet for at fælde deres svingfjer og fouragere. Derefter flyver de til ynglepladserne i Norge og Sverige. Den yngler spredt i hele landet langs kyster, søer og vandløb, hvor den også fouragerer. Gravanden er vurderet som havende gunstig bevaringsstatus.

Kortnæbbet gås raster i betydelige tal om foråret og efteråret i Tøndermarsken og Ballum Enge. De fouragerer på enge og i stigende grad også på stubmarker og vintergrønne marker i takt med at engene er blevet opdyrket og drænet. Bevaringsstatus er gunstig.

Grågåse er almindelig rastende gæst i Tøndermarsken, hvor de fouragerer på enge, uhøstede marker eller stubmarker og fælder svingfjer inden de trækker videre syd på. Grågåsene har været i fremgang siden 1980'erne.

Vurdering for Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen

Arealerne i fuglebeskyttelsesområdet er i forvejen og vil fremover være almindelig landbrugsjord i omdrift. De rummer ikke § 3 beskyttet natur. Tønder Kommune vurderer derfor, at projektet ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget og at der ikke er behov for at stille vilkår til driften af arealerne, men der opfordres til ekstra opmærksomhed på reder og fugleunger i markerne i området, især fra arter som brushane, mosehornugle og plettet rørvagtel på græsarealer samt hedeheg, der yngler i bl.a. vinterafgrøder.

Hedehegen er en af Danmarks mest sjældne rovfugle. Der kører et landsdækkende projekt, Projekt Hedeheg, for at øge opmærksomheden og beskytte ynglepladserne i marken. Tønder Kommune opfordrer derfor til, at du, hvis du opdager ynglende hedehege på arealerne, kontakter Tønder

Kommunes miljøafdeling eller Dansk Ornitologisk Forening. Der opfordres samtidig til at være ekstra opmærksom på reder og fugleunger i marken samt til en vildt- og fuglevenlig markdrift. En vildt – og fuglevenlig markdrift vil sige, at der i marken køres fra den ene ende ned til den anden, så dyrene jages ud af marken (se grøn figur), frem for at lukke dem inde (se rød figur), samt at der ikke anvendes suppleringsfoder på arealerne.

4.4.2. Bilag IV-arter

I habitatdirektivets Bilag IV er opført en række dyre- og plantearter, som skal ydes streng beskyttelse overalt i deres naturlige udbredelsesområde, også uden for de udpegede habitatområder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende blandt andet, at yngle- og rasteområde ikke må beskadiges eller ødelægges, og for planternes vedkommende blandt andet, at arterne ikke må indsamles, plukkes eller ødelægges. Følgende bilag IV-arter forekommer eller forventes at forekomme i projektområdet: Snæbel, Odder, Birkemus, Flagermus, Spidssnudet frø, Løgfrø, markfirben og grøn mosaikguldsmed og ulv.

Snæbel (*Coregonus oxyrhyncus*)

Snæbelen findes kun i Danmark, og dens udbredelse er begrænset til Vadehavsområdet og de åer der løber ud i Vadehavet. I Tønder Kommune findes snæbelen i Vidå (inkl. Sønderå, Grønå og Arnå) og Brede Å systemerne, samt en lille bestand i Brøns Å. Snæbelen foretrækker de nedre og mellemste dele af vandløbssystemerne med fast bund og god strøm samt forekomst af sten/grus og vintergrønne planter. Den gyder sidst i november til begyndelsen af december, og æggene sætter sig fast på sten eller på stenbunden. Efter klækningen driver larverne passivt med strømmen og når efter en tid stillestående vandområder, hvor de opholder sig en tid inden de er klar til at drive ud i Vadehavet. De største trusler for snæbelen er A) Spærringer: da snæbelen ikke er i stand til at springe højt eller svømme igennem fisketrapper. B) Vandløbsreguleringer: snæbelen gyder på vandløbsstrækninger, der slynger sig naturligt. C) Forurening: okker kan blive udvasket og tilstoppe æggene, så disse ikke kan få tilstrækkeligt med ilt. D) Afvanding og inddigning, der forhindrer dannelse af lavvandede opvækstområder for yngelen. Arealerne afvander via Galgestømmen til Vidåen, eller Kanal 75 og 81 til Vidåen. Terrænet ikke er skrånende, og det vurderes at den allerede

gældende 2 m bræmme omkring § 3 vandløbene og lovgivningen omkring randzoner, er tilstrækkeligt til at hindre tilførsel af okker og næringsstoffer, der kunne påvirke snæbelen.

Markfirben (*Lacerta agilis*)

Markfirbenet er udbredt pletvist over det meste af landet. Markfirbenet træffes på steder med bar og løs, gerne sandet jord. Det kan være heder, klitter overdrev, råstofgrave, stengærder og på vej- eller jernbaneskråninger. Ingen for arealerne vurderes der ikke at være potentielle levesteder af ovennævnte type og projektet vurderes ikke at påvirke markfirbenet.

Flagermus

Alle danske arter af flagermus er udpeget som bilag IV arter. Flagermus er udbredt over hele kommunen. De overnatter oftest i huse og hule træer i nærheden af skove. Hvor de finder føde, afhænger af arten. Det kan bl.a. være over søer og åer, hvor flagermusene æder insekter som de fanger over vandoverfladen, i lysåben løvskov, over marker og skove, i skovkanter, lysninger eller levende hegn. Arealerne kan tænkes at indgå i nogle arters fødesøgningsområder, men det vurderes, at der ikke vil være negative påvirkninger.

Odder (*Lutra lutra*)

Odderen er nu udbredt i større vandløb og søer i hele Tønder Kommune, herunder Vidå, Brede Å og Brøns Å -systemerne. Odderen er territoriehævdende og kræver op til 10 km vandløbslængde, med relativt uforstyrrede krat, rørskovsområder e.l. til yngleområde og skjulested. Den har brug for mindre vandløb og grøfter til vandringer mellem fødesøgningsområderne og spredning. De største trusler for odderen er trafikdrab, hårdhændet vedligeholdelse af vandløb samt forstyrrelser på ynglestedet. Det forventes at odderen forekommer i projektområdet, og at den benytter de mindre vandløb, kanaler og grøfter til vandringer. Driften af arealerne ændres ikke, og det vurderes derfor, at projektet ikke vil påvirke odderen og dens leveforhold væsentligt i området.

Birkemus (*Sicista betulina*)

I Danmark er birkemusen fanget eller observeret i ældre skove, kratskove, enge samt på dyrkede marker. Formentlig stiller birkemusen forskellige krav til opholdssted, dels i forbindelse med vintersøvn (permanent, tørt opholdssted f.eks. veldrænet ældre skov), og dels i forbindelse med sommerens fouragerings- og yngleområde. Et bud på levested vil derfor være, at birkemusen kan findes der, hvor gamle skov- eller moseområder støder op til dyrkede marker eller skovenge. På trods af denne brede habitatdefinition er birkemusen kun fundet i to vidt adskilte hovedområder i Danmark: i det vestlige Limfjordsområde, især nord for fjorden, og i det sydlige Jylland, syd for en linje Horsens-Varde og nord for Haderslev-Ribe. Et skøn over den danske bestands størrelse er vanskelig. Den nuværende og begrænsede viden om artens habitatkrav ikke gør det muligt, at skønne over dens reelle udbredelse. Der findes ikke viden om specifikke populationsestimater og udviklingstendenser. Birkemusen forefindes næppe i området og det ikke har været muligt, at finde registreringer af arten. Der sker ikke ændringer i arealanvendelsen og derfor vurderes det, at projektet ikke får nogen indflydelse for birkemusen, såfremt den skulle forefindes i området.

Ulv (*Canis lupus*)

Efter næsten 200 års fravær, er ulven genindvandret til Danmark og der er observeret flere siden 2012. I Tønder Kommune er der i 2013 observeret ulv flere steder øst for Skærbæk, ved Skast mose og ved Jejsing, så den formodes at kunne forekomme i hele kommunen. Ulven har brug for store sammenhængende naturområder hvor den kan skjule sig, især når den skal opfostre unger, og med godt med vildt. Ulven kan tilbagelægge mange km og det vides ikke om der er tale om omstrejfende ulve eller om der er tale om ulve der har slået sig ned, men der er ikke observeret unger i området.

Spidssnudet frø (*Rana arvalis*)

Spidssnudet frø er almindeligt udbredt over det meste af landet, inklusive i Sønderjylland. Den findes i større eller mindre vandhuller i engområder, moser, dyrkede marker og skovbevoksede områder. På denne baggrund vurderes det som sandsynligt, at arten forekommer i søerne grænsende op til

udbringningsarealerne. Trusler mod arten vil være opfyldning eller tilgroning af vandhullerne gennem øget belastning med næringsstoffer og ødelæggelse af levestederne i omgivelserne. Udbringningsarealerne indeholder ingen og grænser ikke op til nogen vandhuller. Det vurderes på den baggrund, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne for den spidssnudet frø.

Løgfrø (*Pelobates fuscus*)

Løgfrøen er i tilbagegang og spredt til sjældent forekommende i Danmark. I det vestlige Sønderjylland er der en kernebestand på Hjerpested bakkeø, og den er fundet adskillige gange ved Sejerslev, Ballum, Skast og Bredebro. Den er også fundet i vandhuller vest for Abild og på Jejsing Bakkeø, samt i det midt-østlige Sønderjylland. Løgfrøen foretrækker lysåbne klarvandede vandhuller, med lavvandede partier og gerne med vandplanter. Uden for ynglevandhullet opholder den sig især på arealer med løs, sandet jord, hvor der er bare sand- eller muldflader, hvor den kan grave sig ned. Det kan være jorddiger, markskel, brakmarker, skrænter, dyrkede landbrugsarealer og køkkenhaver. Den kan fjerne sig op til ca. 500 m fra ynglevandhullet. Trusler mod Løgfrøene er ødelæggelse af yngleområder i form af opfyldning eller tilgroning af vandhuller, udtørring, skygning, forurening samt udsætning af fisk, krebs eller ænder. Intensiv dyrkning i form af pløjning, harvning og høst med tunge landbrugsmaskiner vil ligeledes kunne påvirke løgfrøen negativt. Udbringningsarealerne indeholder ingen og grænser ikke op til nogen vandhuller. Det vurderes på den baggrund, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne for løgfrøen.

Grøn mosaikguldsmed (*Aeshna viridis*)

Grøn mosaikguldsmed er meget lokalt udbredt i Danmark, nemlig på Bornholm, i Nordsjælland og i Sønderjylland. Den yngler kun i to meget forskellige typer af natur: Ved søer og moser, der ikke er for næringsrige, og hvor solen kan skinne ned på vandfladen samt ved kanaler og grøfter i marsken, der ligger helt åbne og har et rigt planteliv. Hunnen lægger eller borer normalt sine æg ind i planten krebseklo (*Stratiotes aloides*). Arten findes derfor kun på steder med denne plante. Trusler mod levestederne for grøn mosaikguldsmed er sænkning af vandstanden i kanaler, vandhuller og grøfter, samt forøget belastning med næringsstoffer. En del af projektområdet ligger i Tøndermarsken og dermed inden for mosaikguldsmedens udbredelsesområde. Udbringningsarealerne indeholder ingen og grænser ikke op til nogen vandhuller og der er ikke observeret krebseklo i nærmeste mose. Det vurderes på den baggrund, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne for den grønne mosaik guldsmed.

Andre udvalgte arter tilknyttet vandhuller. Potentielt vil der kunne forekomme arter som grøn frø, lille vandsalamander og skrubtudse, der ikke er opført på Habitatdirektivets Bilag IV, men som er fredede herhjemme. For disse arter gælder de samme betragtninger, som nævnt under padderne ovenfor.

Det vurderes sammenfattende, at husdyrprojektet ikke vil påvirke bilag IV arter og andre fredede arter væsentligt.

4.2 Begrænsning af ammoniakemission (D1c)

De BAT-krav, der stilles til husdyrbrugene, bidrager til, at målet for fald i ammoniakemissionen i DK nås og at den sundhedspåvirkning ammoniak afstedkommer dermed imødegås. Når ammoniakudledningen begrænses, bidrager det også til en generel bedre beskyttelse af ammoniakfølsom natur, da baggrundsbelastninger hertil begrænses.

Den anvendte teknologi bevirker at udledningen af ammoniak ligger på 96 % af BAT-kravet.

Egenkontrol

Kontrol af teknikker sker via tilsyn og anvendelse af logbog for drift og vedligehold af varmevekslerne. Desuden føres logbog over:

- vandforbrug
- foderforbrug
- dødelighed
- tilvækst

Vurdering

Produktionen har i væsentlig grad taget hensyn til ammoniakudledningen ved brug af teknologi. Derfor er der ikke nogen øget risiko for sundhed og velfærd for beboelse og besøgende i området.

4.3 Afsætning af ammoniak til nærliggende natur (B5, D1c)

Kategori 1-natur

De lovgivningsmæssige krav på maksimal 0,7/0,4/0,2 kg N pr. ha pr. år (total deposition) er afhængig af antallet af andre husdyrbrug som påvirker det pågældende naturpunkt.

Nærmeste kategori 1 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper inden for Natura 2000-områder, ligger ca. 1100 m syd for anlægget. Det drejer sig om en mose med 2 søer der ligger inden for fuglebeskyttelsesområdet Vidåen, Tøndermarsken og saltvandssøen (F60) Mosen er kraftigt tilgroet i birk, kun en mindre del er nogenlunde lysåben. Her består plantevæksten af lysesiv, engrørhvene, gederams og lidt tagrør, ned mod søen, der opgraves jævnlige. Søen er gravet ned i det underliggende sandlag, og mosens naturlige hydrologi er derfor afgørende forringet. Der er foretaget en ammoniakdepositionsberregning via husdyrgodkendelse.dk på dette område, som viser at totaldepositionen fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 0,7 kg N ha/år, da der <1 husdyrbrug ud over det ansøgte efter Bekendtgørelsens kumulationsmodel. Ingen kumulation. Totaldeposition til nærmeste naturområdet er beregnet til 0,2 kg N/ha/år

Kategori 2-natur

lovgivningens krav er maksimalt 1 kg N pr ha pr år (totaldeposition) fra den samlede produktion på husdyrbruget.

Nærmeste kategori 2 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder, ligger ca. 700 m sydøst for anlægget. Det drejer sig om en mose der er domineret af rødel men med pletvis bestande af blåtop, lysesiv, tagrør og smalbladet mangeløv. Der er foretaget en simpel ammoniakdepositionsberregning på dette område, som viser at totaldepositionen fra husdyrbruget på naturområdet vil være på 0,0 kg N ha/år og altså ikke overstiger de lovmæssige 1,0 kg N ha/år.

Kategori 3-natur

Afskæringskriteriet til kategori 3-natur er således, at kommunen kan tillade en merdeposition, der er større end 1,0 kg N/ha, men ikke stille krav om mindre merdeposition end 1,0 kg N/ha.

Nærmeste kategori 3 natur, ligger ca. 1500 m syd for anlægget. Kategori 3 natur omfatter øvrige ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1 eller 2. Det er bl.a. heder, moser og overdrev omfattet af NBL § 3 og ammoniakfølsomme skove. Naturområdet består af et større moseområde der primært består af tagrør og som er et vigtigt område for fuglelivet i Tøndermarsken. Da ændringen på ejendommen ikke medfører nogen merbelastning, vil udvidelsens ikke påvirke omgivelserne negativt. Projektet medfører dermed ingen merbelastning på nærmeste mosen eller andre naturområder der er omfattet kategori 3.

Beskyttelsesniveauet for ammoniakdeposition er derfor overholdt. Det skal med i betragtningen at der ikke er medregnet en effekt af jordvarme/ventilations systemets effekt på emissionen.

Vurdering:

Der vil ifølge beregningerne i husdyrgodkendelse, efter arealbaseret emission, blive tale om en merbelastning. Alle naturtyper ligger i tilstrækkelig stor afstand til ikke at blive påvirket udover det som lovgivningen kan tillade. Den oprindelige godkendelse fra 14 august 2014 operer med en årlig emission på 4.095 kg N. Beregninger i ny husdyrgodkendelse viser en faktisk emission på 3.944 kg N/år. Derfor vurderes det ikke at natur vil ændre karakter ved påvirkningen fra det ansøgte.

Der er indhentet data om heden/overdrevet/mosen/skoven hos kommunen i tidligere godkendelser og på Danmarks Miljøportal.

Risiko for påvirkning af nærliggende naturområder, hvor der er tilknyttet bilag IV arter og betyningen heraf vurderes til ikke at have nogen øget betydning for naturen.

4.4 Lugtgener for omboende (D1c)

Afskæringskriteriet for geneafstand er overholdt.

Enkeltbolig	12,1 % længere end afstandskrav
Samlet beboelse	133,5 % Længere end afstandskrav
Byzone	79,1 % Længere end afstandskrav

Konsekvenszonen er beregnet til 685 m. Det er den afstand som der evt kan fornemmes husdyrproduktion på ejendommen.

Tabel 11 Udviklinger i lugtgeneafstand

Nabotype	Nudrift	Ansøgt drift
Enkeltbolig, Ved Åen 10	125,4 m	229,8 m
Samlet bebyggelse, Herredvej 1	240,1 m	584,6 m
By, Sønderby Møgeltønder	336,1 m	761,9 m

Stigningen i lugtgeneafstanden afspejler en øget belægning i staldene.

Vurdering

Genekrav bliver overholdt ved projektet, i modsætning til nudriften hvor der er krav om udegående dyr, er ansøgt drift uden udegående dyr som udgangspunkt. Produktionen flyttes ikke i forhold til nabo på andre bebyggelser i Møgeltønder. Derfor forventes det ansøgte projekt ikke at give anledning til gener for naboer. Husdyrproduktionen vurderes heller ikke at udgøre nogen sundhedsmæssig risiko for de omkringboende mennesker.

4.5 Støjgener (D1c)

Der er få støjkilder i forbindelse med slagtekylling. Ventilationsanlægget er kilde til mest støj da den er mest i drift. Transporter og aflæsning af foder giver også støj.

I forbindelse med levering af kyllinger til slagteri, kan det forekomme at leverancen forekommer på forskellige tidspunkter af døgnet

Vurdering

Det er vores vurdering at et moderne og velvedligeholdet anlæg ikke giver anledning til generende støj. Aflæsning af foder sker mest i dagtimerne og er af begrænset varighed. Leverance af slagtedyr forekommer relativ få gange årlig. Bedriften tager hensyn i de tilfælde. Støjen er efter vores vurdering ikke af en karakter som kan give anledning til helbreds-mæssige problemer for de omkringboende mennesker.

4.6 Støvgener (D1c)

Der kan opstå støvgener ved levering af foder.

Ved transport på ejendommen i sommerhalvåret kan der også opstå støvgener.

I forbindelse med udmugning og bortkørsel af dybstrøelsen, kan der forekomme støvgener.

Tiltag

På fodersiloerne er der en monteret en cyklon, således støvgenerne minimeres ved indblæsning af foder.

I tilfælde af væsentlige støvgener fra transport på ejendommens interne veje, kan hastigheden nedsættes og ved yderlige behov kan vejene vandes for binde støvet.

Transportmateriel til dybstrøelse er indrettet så spild og støv minimeres. Transportmateriel til kørsel af gylle er helt lukket, ingen støv fra den husdyrgødning.

Vurdering

Tiltagene vurderes som tilstrækkelige og støvgenerne forventes ikke at nå udover ejendommens matrikel.

4.7 Lyspåvirkninger (D1c)

Der er ingen lysplader i tagene på staldene. Som udgangspunkt er lugerne til udearealerne lukkede. Der er således ingen fjernpåvirkning med lys fra staldene. Om natten skal lyset være slukket ved kyllingerne for at sikre deres velfærd.

Der er lys ved porte og døre for at sikre medarbejders arbejdsmiljø. Der vil være lys ved døre og porte i forbindelse med udsætning af kyllinger til slagteri.

Vurdering

Det vurderes ikke at lys giver anledning til gener for naboer. I ansøgt drift er der som udgangspunkt ikke åben til udeareal gennem luger langs staldenes længder. Der vil derfor som udgangspunkt ikke ske nogen lyspåvirkning herfra.

4.8 Skadedyr (D1c)

Al husdyrproduktion kan tiltrække skadedyr.

For at minimere opformering af rotter bliver alt foder opbevaret i lukkede siloer.

Gødningen fjernes fra staldene og fra ejendommen, så giver det ikke mulighed for tilholdssteder i et gødningslager på ejendommen.

Der er aftalt opsyn i forhold til skadedyr med et aut. Skadedyrsfirma.

Fluer

Kyllinger elsker fluer. Der er således ikke fluer i stalden. I dybstrøelsen kan der ikke udklækkes fluelaver fordi den normalt er for tør. Da gødningen fjernes til biogasanlæg er udklækning ikke mulig.

Vurdering

Tiltagene vurderes som tilstrækkelige til at sikre naboer for gener vedr. skadedyr.

4.9 Transporter (D1c)

Ved ændringen af produktion, er der behov for næsten det dobbelte antal transportere. Der er en synergieffekt i logistikken for flere transporttyper. Ved foderleverance og afhentning af kyllinger til slagte, kan den samme lastbil medtage foder og kyllinger fra alle tre stalde.

Udkørselsforholdene på Kogen er udemærkede, det forventes ikke at give anledning til farlige trafik situationer.

Der er desuden sket en udvikling i lastbiltransporten, støj og forurening er kommet mere i fokus hvilket bevirker at hver enkelt transport ikke er så belastende.

Vurdering

Transporterne til produktionen vurderes ikke at give anledning til gener udover at det må forventes at trafikmængden øges. Støv og støj vurderes ikke at have et omfang som er til skade for de omkringboende mennesker.

4.10 Energi (D1c)

Slagtekylling staldene er af nyere dato. Der er i den forbindelse anvendt energi-venlige løsninger i byggeriet. Staldene er oprindeligt tegnet til økologiske slagtekyllinger og inventar mm er dimensioneret efter det. Management og indretning er også brugbar til konventionel produktion.

Selve produktionen har et lavt behov for energi-input. Dels via brug af lavenergi ventilation og staldvarmen produceres af et jordvarmeanlæg som er tilkoblet en luftvarmer i stalden. Selvom der ikke anvendes teknologi fra teknologilisten er der tænkt i bæredygtige løsninger.

Vurdering

Det vurderes at der er taget hensyn til energiforbruget. Der er valgt løsninger som minimere energiforbruget og kombinationen med produktion af biogas giver også en miljøvenlig energikilde. Senest ved først revurdering af godkendelse skal produktionen gennemgås af en energikonsulent ved henblik på gennemgå muligheder for yderligere energibesparelser.

4.11 Vandforbrug og påvirkning af vandressourcen (D1c)

Da der udelukket er dybstrøelse i stalden og ingen lager, kan gødningsspild meget enkelt opsamles, derved er risikoen for påvirkning af nærliggende vandressource begrænset. Der er ingen risiko for at vandspild fra staldene kan true Åen. Gyllebeholderen er under opsyn og der er 100 m til åen og ligger på plant terræn. Placeringen gør at risikoen for katastrofal påkørsel er minimal.

Ved brug af vandtryksregulering i drikkeniplerne minimeres kyllingernes vandspild i stalden. Brug af iblødsætning og rengøringsvenlige gulve i stalden betyder at stalden kan vaskes og tørre hurtigere ved holdskifte. Dette har en betydelig vandbesparelse.

Vurdering

Tiltagene er effektive og vurderes tilstrækkelige til at holde vandforbruget på et minimum. Vandforbruget vurderes at følge normen for denne produktion.

4.12 Påvirkning af jordarealer og jordbund (D1c)

Hele staldarealet er lukket og der vil ikke være nogen påvirkning af arealerne direkte fra stalden. Der kan evt. etableres bevoksning omkring staldene, de bidrager til levesteder for fugle og insekter.

Vurdering

Da stald arealerne er helt isoleret fra jordbund og kloak til vaskevand ledes til lukket beholder for opsamling af næringsstoffer, bliver der ingen påvirkning af jordbunden.

4.13 Andet om befolkningen og menneskers sundhed (D1c)

MRSA

MRSA er betegnelsen for Methicillin Resistente Staphylococcus Aureus. På dansk betyder det methicillinresistente stafylokokker.

Stafylokokker er en naturlig del af bakteriefloraen hos ca. 50 % af alle mennesker, og man kan ikke mærke, om man har stafylokokker f.eks. i næsen eller på huden.

Det særlige ved MRSA er, at de er en type stafylokokker, der er resistente over for en række antibiotika, som ellers er standardbehandlingen mod stafylokokker. Blandt andet er de resistente overfor methicillin, der er i slægt med almindeligt penicillin.

Husdyr-MRSA (MRSA CC 398)

Husdyr-MRSA er en særlig type MRSA, som kan smitte fra dyr (hyppigst svin) til mennesker. Den rammer primært mennesker, der arbejder med levende svin. Husdyr-MRSA smitter mere sjældent fra menneske til menneske end andre MRSA-typer, men der er personer, der ikke har været i kontakt med svin, som er blevet smittet med husdyr-MRSA.

Der foreligger ikke undersøgelser som påviser at høns og kyllinger kan være bærer af MRSA CC 398.

Campylobacter

Det er en gruppe af bakterier som ofte er relateret til drikkevand eller insekter. Bakterien kan overføres fra slagtekroppen til de øvrige fødevarer som man har i sit køkken. Der er i de senere år kommet fokus på Campylobacter som har vist sig at være en udfordring især om sommeren.

Salmonella

Det er en gruppe af bakterier hvor isæt to undergrupper har betydning for mennesker. Typhimurium og Enteritidis kan smitte fra dyr til mennesker. Der er flere typer som har betydning for sunheden og som er uønsket i fjerkrækød.

Kyllingerne undersøges flere gange i produktionsforløbet for salmonella og campylobacter. Det sikre produkternes kvalitet og forbrugernes sundhed.

Vurdering

Det vurderes at høns ikke giver anledning til forøget risiko for påvirkning af naboer med MRSA, eller andre smitsomme husdyrsygdomme der har betydning for mennesker. Besætningen er underlagt offentlig kontrol og derfor tages forholdsregler ved konstateret smitte.

4.14 Alternative løsninger (D1d)

Alternativerne har været svære. Der er et ønske om at anvende eksisterende staldanlæg. Derfor er produktionen placeret her. I forhold til placering af gyllebeholder har andre placeringer været undersøgt. Den ansøgte placering er valgt da der kan føres opsyn og i forhold til at beholderen ikke skal placeres i det åbne land.

Stald og staldteknologi har også været et emne for vurdering. Al inventar er dog tilpasset slagtekyllinger og af nyere dato. Ventilations system er koblet sammen med jordvarmeanlæg og giver en miljørigtig varmforsyning til produktionsanlægget. Der har derfor ikke været nogen økonomisk eller produktions begrundelse for at vælge andet inventar og staldteknik.

Placeringen af produktionen overholder alle lovkrav og den nye produktionsform kan lovligt etableres i staldene.

4.15 Oplysninger om konsulenten (A4)

Niels Provstgård, Cand. Agro.

Miljø – husdyr – plante administration

Tlf 8798 1662, dir 8798 1691

Mobil 2142 7446, e-mail nep@SHLRK.dk

Der henvises til Ln for uddannelse og erfaring.

<https://www.linkedin.com/in/nielsprovstgaard/>

5. Oplysninger om IE-husdyrbruget (C) (dette afsnit tages ud, hvis det ikke er et IE-brug).

Husdyrbruget er et IE-brug med mere 40.000 stipladser fjerkræ. Slagtekyllingeproduktion er underlagt reglerne i BEK nr 1047 af 13/08/2018 - Bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægproduktion til produktion af slagtekyllinger.

5.1 Ophør af IE-husdyrbruget (C1)

Ved ophør af driften vil anlægget blive tømt for dyr og husdyrgødning. Stalde og servicebygninger vil blive vasket, foderopbevaringsanlæg tømt og rengjort. Container til opbevaring af døde dyr, vil blive fjernet.

5.2 BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)

BAT i forhold til ammoniakemission er beskrevet under punkt 3.9 og 4.2

5.2.1 BAT-Energi (C2)

Ved brug af EC-motorer i ventilationen kombineret med jordvarme og varme i ventilation er der valgt den mest energibesparende type ventilation og opvarmningstype.

Varmen leveres af et jordvarmeanlæg. Tilvalg af varmeveksler tilsluttet til jordvarmeanlæg til opvarmning i stalden er ligeledes energibesparende.

Vurdering

Der er valgt den bedste løsning der fandtes på tidspunktet for etableringen af staldanlægget.

5.2.2 BAT-Vand (C2)

Valg af stald hvor der er fokus på tør strøelse er en optimal løsning til vandbesparelse.

Trykregulering af vandtryk i drikkenipler mindsker vandspild i stalden.

Vurdering

Der er valgt den bedste løsning der findes på tidspunktet for etableringen af staldanlægget.

5.2.3 Management (C2)

Der udarbejdes en miljøledelse for produktion.

Medarbejdere sendes løbende på faglig efteruddannelse.

Vurdering

Der er valgt den bedste løsning der findes på nuværende tidspunkt.

6. Konklusion

Produktionen kan ændres og drives uden væsentlige påvirkninger af miljøet. Ammoniak emissionen ligger indenfor de grænser som er angivet i lovgivningen. Der er flere optegnelser af bilag IV arter på lokaliteten som der skal tages særlig hensyn til. Konklusionen er at naturen ikke påvirkes udover det som kan tillades ifølge lovgivningen.

I forhold til naboer er lugtgeneafstanden overholdt. Der er ikke lavet senarier omkring placering af stalde, gyllebeholderens placering er nøje overvejet. Den valgte placering giver ikke landskabelige eller naboer en påvirkning udover det som kan forekomme i området.

Ejendommens udtryk ændres ikke. Ny stald og lager bygges så de falder i tråd med ejendommens øvrige bygninger, i materialevalg og udformning. Området er udlagt som landbrugsområde så der er ikke nogen konflikt i at ændre produktionen her.

Af hensyn til smittespredning er det vigtigt at kunne opdele ejendommen i en ren og en uren zone. De forskellige adgangsveje sikre denne egenskab.

Placeringen af ny gyllebeholder og øvrige gener i forbindelse med drift og transport, er der løsninger på som tager tilstrækkelig hensyn til omgivelser og naboer. Antal transporter, tidspunkter og indretning tager alle hensyn til naboer. Der vil blive mindst mulig gene for naboerne.

Det konkluderes at det ansøgte ikke har væsentlig indvirkning på miljøet, landskab og beboere.